

สรุปเนื้อหาวิชา จริยธรรมทางเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ รหัสวิชา 110452

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์ คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

หัวข้อที่ 1. เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ และจริยธรรมทางสังคม

การดำรงชีวิตอยู่ของสังคมในปัจจุบันนั้น การอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก เป็นสิ่งสูงสุดที่ทุกคนปรารถนา แต่สิ่งที่ยากที่สุดก็คือ ทำอย่างไร จึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ มุมมองของแนวคิดในเรื่องเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ และจริยธรรมทางสังคม เป็นสิ่งที่มีความหมายมากเป็นอย่างยิ่งเกินกว่าที่จะกล่าวในลักษณะทางทฤษฎีเพื่อท่องจำเรียนรู้ แต่ทำอย่างไร จะสามารถนำจริยธรรมเข้าสู่ความเข้าใจของบุคคลอย่างถ่องแท้ อันก่อให้เกิดการกระทำที่นำความผาสุกมาสู่สังคมส่วนรวมได้ ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่ามีพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีต่างๆเกิดขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งความเจริญเติบโตทางด้านนี้เป็นไปในลักษณะก้าวกระโดดอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในอดีต จนมีผู้รู้บางคนกล่าวว่า เป็นเทคโนโลยีต่างดาว ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับ หลังจากเกิดกรณีของรอสเวล (Rosswel Case) ในปี ค.ศ. 1942 และยังมีคำถามที่เกิดขึ้นอีกมากมายจากนักวิชาการทั่วโลกหลังจากความเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดดได้มาเยือนโลกใบนี้ คำถามนั้นได้แก่ เรา คือใคร ทำไม เราถึงเป็นมนุษย์ จากบางตอนของหนังสือ ชื่อ เดอะเซลฟิชยีน (The Selfish Gene) ¹โดย ริชาร์ด ฮอว์กิน กล่าวไว้ว่า”ถ้าบังเอิญมี สิ่งมีชีวิตจากนอกโลกที่มีวัฒนธรรมสูงกว่าเรา มาเยี่ยมโลกของเราใบนี้ คำถามแรกที่พวกเขาจะถามเราเพื่อที่จะทำการติดต่อสื่อสารกับมนุษย์ให้ได้นั้นก็คือ เราได้ค้นพบวิวัฒนาการของตนเองแล้วหรือยัง ได้เผชิญหน้ากับคำถามที่ลึกล้ำของตนเองที่ว่า เรา มนุษย์รู้จักความหมายของชีวิตแล้วหรือยังว่า เราเกิดมาเพื่ออะไร เรา คือใคร”

การที่มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีองค์ประกอบทางด้านจริยธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย นอกเหนือจากความต้องการทางด้านวัตถุแต่เพียงอย่างเดียว แต่ทำอย่างไรถึงจะให้มนุษย์มีความเข้าใจอย่างแท้จริงถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นนามธรรมนี้ อันเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีในจิตใจของทุกคน ทำอย่างไรถึงจะสามารถทำให้ความรู้ต่างๆที่ได้รับ การเล่าเรียนสั่งสอน สามารถซึมซับเข้าสู่จิตสำนึกของบุคคล และเลือกตัดสินใจกระทำการที่ถูกต้องอันนำมาซึ่งประโยชน์สุขของเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย

น.พ. ประเวศ วะสี ได้กล่าวแสดงความเห็นไว้ในหนังสือเรื่อง พระพุทธศาสนากับจิตวิญญาณสังคมไทย ประเด็นวิจัยศาสนาและวัฒนธรรม ตอนหนึ่งที่มีความว่า

¹ Hawkins, Richard. 1989. The Selfish Gene. Oxford University Press. Pp.1-3.

“ ในอเมริกาถ้าใครอยากรวบให้ไปสอนสมาธิแล้วจะรวยทุกรายเพราะว่าฝรั่งมีวัตถุมาก แต่ไม่เคยพบความสุขที่เกิดจากความเบาของจิต มีแต่ความหนักทางวัตถุ ถ้าใครไปสอนสมาธิแล้วทำให้เขาพบความสุขที่เขาไม่เคยพบมาก่อนเลยเขาจะยินดีจ่ายเงินให้ มีมหาฤๅษีคนหนึ่งชื่อ มหาฤๅษีมหาศโยคี (นิยมเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า มหาฤษี หรือ มหาฤๅษี ไปสอนสมาธิที่เราเรียกว่าเป็นทรานเซนเดนทัล เมดิเทชัน (Transcendental Meditation) หรือ ที เอ็ม (TM) และโดยอ้างว่าได้ค้นพบเทคนิคใหม่ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วก็ เป็นเทคนิคหนึ่งของการทำสมาธิใน 40 ประการนั่นเอง ไม่ใช่ของใหม่แต่อย่างไร แต่ท่านพยายามเขียนว่าเป็นของใหม่ที่จะทำให้มนุษย์มีชีวิตอมตะต่างๆ เป็นการโฆษณาไปด้วย อย่างไรก็ตาม คนอเมริกันที่มาฝึกสมาธิกับมหาฤๅษีต้องจ่ายเงิน ปรากฏว่ามหาฤๅษีรวยมาก จนสามารถตั้งโรงเรียนนิเวศทรอนิคส์ขึ้นมาหลายแห่งในฐานะที่เป็นนักฟิสิกส์ และได้ตั้งมหาวิทยาลัยมหาฤๅษีขึ้นอีกด้วย ... ”²

สิ่งที่น่าแปลกประหลาดใจ สำหรับเรื่องนี้ก็คือ มหาฤๅษี ที่เรียกกันเป็นภาษาอังกฤษว่า มหาฤษีนั้นทำไม่ถึงได้เป็นที่เคารพนับถือ และสามารถมีเงินมากมายจนนำมาตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ มหาวิทยาลัยของท่านฤษีนี้ มีชื่อว่า มหาฤษียูนิเวอร์ซิตี ออฟ มาเนจเม้นท์ (Maharishi University of Management) อยู่ที่เมืองแฟร์ฟิลด์ (Fairfield) มลรัฐไอโอวา (Iowa) และท่านยังเป็นที่รักที่เคารพนับถือของนายแพทย์สมัยใหม่หลายท่าน เช่น ดร. ดีกิด ไชปราคา ฯลฯ ฤษีท่านนี้มีแง่คิดและมุมมองที่น่าสนใจในเรื่องต่างๆของการดำเนินชีวิต อันทำให้คนตะวันตกยอมรับความคิด และยินดีจ่ายเงินสนับสนุนท่านเข้าศึกษาการทำสมาธิตามแนวของท่านที่เรียกว่า ที เอ็ม รวมทั้งนักวิทยาศาสตร์ขององค์การนาซาก็เข้ารับการศึกษาเพื่อฝึกฝนการทำสมาธิกับท่านก่อนที่จะเข้าทำการฝึกอบรมโครงการ รีโมทวิวอิงค์ (Remote Viewing) อีกด้วย เช่น คอร์ทนี่ บราวน์ (Courtney Brown, Ph.D.) ผู้เขียนหนังสือแสดงข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกนี้ ที่รัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาได้ปกปิดความลับไว้ ชื่อ คอสมิก วอยซ์ (Cosmic Voyage) เพื่อดูความคิดของท่านมหาฤๅษี และปรากฏต่างๆ รวมทั้งท่านผู้รู้หลายๆท่าน อันเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับของสังคมไทย จึงขอนำแนวคำอธิบายในเรื่องต่างๆ ที่สอดคล้องกับจริยธรรมในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มานำเสนอในหัวข้อต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อความเข้าใจต่อไป

ความสำคัญของการมีความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม

มหาฤๅษี ที่เรียกกันเป็นภาษาอังกฤษว่า มหาฤษี นั้น ได้ให้ความสำคัญกับความคิด คำพูด และการกระทำ ของมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะความคิดเป็นคลื่นพลังงานรูปแบบหนึ่งที่มีอิทธิ

² ศ. น.พ. ประเวศ วะสี, พระพุทธศาสนากับจิตวิญญาณสังคมไทย ประเด็นวิสัยศาสนาและวัฒนธรรม (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539) , หน้า 20.

พลต่อทุกสิ่งทุกอย่างรอบข้าง คลื่นนี้ส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและลบต่อสภาพแวดล้อม จากความคิดกลายมาเป็นคำพูดเพื่อสื่อสารรับทราบข้อมูลต่าง และส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็นรูปธรรมขึ้น จากความคิดนั้นๆ ดังมีคำกล่าวที่ว่าทุกสรรพสิ่งที่ปรากฏขึ้นจากการกระทำของมนุษย์บนพื้นผิวโลกนี้ เป็นผลพวงของความคิดทั้งสิ้น โดยมหาฤๅษี ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า

“ ความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม หมายถึง ความคิดซึ่งมีลักษณะโดยธรรมชาติสมานกลมกลืน และเป็นประโยชน์แก่ผู้คิด รวมทั้งสภาพแวดล้อมด้วย ทุกๆความคิดจะเหมือนทุกๆคำพูดที่พูดออกมา กล่าวคือ มีอิทธิพลบางประการต่อผู้คิดและต่อสภาพแวดล้อมของผู้คิด เปรียบเหมือนหินที่โยนไปในสระ ย่อมก่อให้เกิดคลื่นถึงปลายสุดขอบสระทุกด้านฉันใด ความคิด คำพูด หรือการกระทำใดๆ ย่อมก่อให้เกิดกระแสคลื่นในบรรยากาศนั้น กระแสคลื่นเหล่านี้ จะเดินทางท่องเที่ยวทุกทิศทุกทางและกระทบทุกสิ่งทุกอย่างในบรรยากาศ ก่อเกิดอิทธิพลบางประการในสรรพสิ่งทุกระดับ ... เราสร้างอิทธิพลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของเราจากทุกๆความคิด คำพูด และการกระทำ ... ทุกๆ ความคิด คำพูด และการกระทำของเราสร้างอิทธิพลแก่บรรยากาศ และคุณภาพของอิทธิพล เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการสั่นสะเทือนที่เราเป็นผู้ส่งออกไป ทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลมีอิทธิพลต่อเนื่องต่อกัน

ชีวิต คือพลังที่ไม่หยุดนิ่ง ไม่อยู่กับที่ ชีวิต คือพลัง ความก้าวหน้า การวิวัฒนาการ และการพัฒนา ชีวิตมีลักษณะธรรมชาติ และมีจุดมุ่งหมายเป็นความก้าวหน้า การวิวัฒนาการ การมีกิจกรรมและการพัฒนาให้ดีขึ้น กิจกรรมเป็นสิ่งที่ยุทธศาสตร์การวิวัฒนาการ ส่วนพาหนะทางกายภาพที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมได้แก่ ระบบประสาทของคนแต่ละคน ระบบประสาทในเผ่าพันธุ์ที่ต่ำกว่ามนุษย์ มีการวิวัฒนาการไม่สมบูรณ์เท่าของมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรมซึ่งนำไปสู่ การวิวัฒนาการจึงอยู่ในสัดส่วนน้อยอย่างมาก กิจกรรมในเผ่าพันธุ์ที่ต่ำกว่ามนุษย์นั้น ไม่อาจสร้างวิวัฒนาการในอัตราสูงได้ในระหว่างการดำเนินขบวนการของการวิวัฒนาการ ขณะที่ระบบประสาทมีการวิวัฒนาการในอัตราที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ระบบประสาทของมนุษย์มีวิวัฒนาการสูงสุด เพราะฉะนั้น ขอบเขตการวิวัฒนาการของมนุษย์ในชีวิตนี้จึงไม่มีขีดจำกัด เราทราบว่าเมื่อเด็กเกิด ภูมิปัญญา พลังอำนาจ และการคิดสร้างสรรค์ของเด็กมีน้อย แต่เมื่อเด็กโตขึ้น เด็กก็จะมีกิจกรรมต่างๆที่ทำให้พลังอำนาจของตัวเองเพิ่มขึ้น ภูมิปัญญาเพิ่มขึ้น การสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น และอัตราความสุขซึ่งเด็กมีประสบการณ์ในตัวเด็กเอง รวมทั้งที่ส่งออกจากตัวเด็กจะเพิ่มขึ้นด้วย ระบบประสาทมีการพัฒนาถึงขีดสุดจากการมีกิจกรรมอันเหมาะสม มนุษย์ย่อมสัมผัสความรู้สึก การสร้างสรรค์ ภูมิปัญญา พลังอำนาจ และพลังงานสมบูรณ์ได้....

บุคคลที่แสดงตนเองออกมาในโลกด้วยจิตที่จำกัด ย่อมไม่สามารถหาซึ่งในจุดมุ่งหมายแท้จริงของชีวิต เพราะจิตที่มีความสามารถเพียงเล็กน้อย ย่อมทำให้บุคคลหมกมุ่นกับตนเอง กับ

การทำในสิ่งเล็กๆน้อยๆ ซึ่งตนคิดได้อย่างจำกัดยิ่งเท่านั้น บุคคลผู้หมกมุ่นตนเองอยู่แต่ในกิจกรรมที่มีความจำกัด ย่อมจะสร้างสิ่งใดภายในขอบเขตที่มีกิจกรรมจำกัด เท่านั้น จิตสำนึกของคนธรรมดาทั่วไปมีขีดจำกัดเป็นอย่างยิ่งจนทำให้บุคคล ไม่สามารถแม้แต่จะมีความเพลิดเพลินในชีวิต พบแต่ความทุกข์เสียเป็นส่วนใหญ่ในชีวิตระดับต่างๆ ทั้งนี้สภาพความทุกข์อันเกิดขึ้นนี้เป็นเพียงเพราะบุคคลไม่ได้ใช้ศักยภาพเต็มที่ของตนเอง

การที่มนุษย์ไม่ได้ใช้ศักยภาพเต็มที่ของตน ทำให้ไม่สามารถประสบความสำเร็จในจุดมุ่งหมายของชีวิตตน มนุษย์พบความทุกข์มากมายหลายประการ เพราะไม่ได้ใช้ความสามารถในการสำนึกถึงของจิตตนเองอย่างเต็มที่ ไม่ได้ใช้พลังงานอันยิ่งใหญ่ที่ตนเองมีอยู่ภายใน ไม่ได้มีประสบการณ์ ทั้งไม่ได้แสดงออกถึงความอุดมสมบูรณ์ของความปิติอันสูงสุดซึ่งมีอยู่ในความครอบครองของตนเองอยู่แล้วโดยธรรมชาติ ... มนุษย์เปรียบเสมือนมหาเศรษฐีผู้ล้มความมั่งคั่งและสถานภาพแห่งตน แต่กลับไปขอทานอยู่ข้างถนน ฝ้าแต่รู้สึกวาทนขาดเงินอยู่ตลอดเวลา

ถ้าผู้ใดมีใจเมตตากรุณา ผู้นั้นย่อมสร้างอิทธิพลที่ครอบงำตนได้อย่างเป็นธรรมชาติ เมื่อเราไปเยี่ยมบ้านเพื่อนของเรา เรามักรู้สึกถึงความร่าเริงสดชื่น หรือความเศร้าหมอง ถ้าเพื่อนเป็นคนดีและเป็นผู้มีเจตนาดี ความคิดดี กระทำดี เพื่อนผู้นั้นย่อมสร้างบรรยากาศรอบตัวที่ดี ไม่ว่าจะไปอยู่ ณ ที่ใด แห่งหนตำบลไหน เขาจะนำอิทธิพลแห่งความสุขและความสมานฉันท์ ความกลมกลืนติดไปกับตัวด้วยเสมอ ... สิ่งนี้เกิดขึ้นจากคุณสมบัติของบุคคลเหล่านั้น รวมทั้งปฏิกิริยาตอบโต้ของบุคคลเหล่านั้นที่มีต่อคลื่นแห่งการสั่นสะเทือนของท่าน เราทราบกันดีว่ามีบ้านหลายหลังตั้งดูดูสายตาของบุคคลผู้ผ่านไปมา แค่นี้เพียงสายตาที่มองดูบ้านเหล่านั้น ก็นำมาซึ่งแรงกระตุ้นของความสมานกลมกลืน ความสุขและความสันติ แต่บ้านบางหลังให้อิทธิพลเป็นความเศร้า แห่งแฉ่ง ความว่างเปล่า และรู้สึกน่ารังเกียจ ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของผู้อาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้น และคุณสมบัติของบุคคลผู้สร้างบ้าน หรือแม้กระทั่งจากคุณสมบัติของความร่าเริง ซึ่งบ้านนั้นได้สร้างขึ้นจากความร่าเริงเหล่านั้น ... ³

ลองพิจารณามุมมองของ มหาตมา คานธี ที่กล่าวไว้ในหนังสือ โลกทั้งสองเป็นพี่น้องกัน โดยมีใจความดังนี้

“ มนุษย์นั้นแตกต่างจากเดรัจฉาน มนุษย์นั้นมีทั้งปัญญาและสติ ส่วนเดรัจฉานมีแต่ความรู้สึกตามสัญชาตญาณ เพราะฉะนั้นการทำอะไรตามสัญชาตญาณโดยปราศจากปัญญาและสติ จึงเท่ากับเป็นการบอกเลิกความเป็นมนุษย์และยอมรับความเป็นเดรัจฉาน มนุษย์มีเหตุผลเป็นเครื่องกระตุ้นและควบคุมความรู้สึก เดรัจฉานมีแต่สัญชาตญาณหรือความรู้สึกตามธรรมชาติ

³ คัดลอกจากบางตอนของ มหาวิชิ มหะ โยคี. วิทยาศาสตร์อาตมันและศิลปะแห่งการดำรงชีวิต. Thailand: 21st Century Co., Ltd. 1996, หน้า 71-93.

มนุษย์ควรจะใช้ปัญญาและสติ และควรใช้ความพินิจพิจารณาแยกแยะระหว่างความดีกับความชั่ว ผิดกับถูก กุศลกับอกุศล “⁴

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

มหาธี มเหช โยคี ได้กล่าวเรื่องของการศึกษา ไว้ตอนหนึ่งในหนังสือของท่านชื่อ วิทยาศาสตร์อาตมันและศิลปะแห่งการดำรงชีวิต มีใจความสรุปได้ดังนี้

“จุดมุ่งหมายของการศึกษา คือการขัดเกลาจิตใจมนุษย์ให้สามารถสร้างความสำเร็จในทุกสิ่งที่ต้องการภายในชีวิตอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้ เป็นความจำเป็นที่การศึกษาควรทำให้มนุษย์สามารถใช้ศักยภาพเต็มที่ของตนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกาย จิต และวิญญาณ ให้เกิดประโยชน์ได้ การศึกษายังควรพัฒนาบุคคลให้สามารถใช้บุคลิกภาพของตน สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างดีที่สุด เพื่อสร้างความสำเร็จสูงสุดในชีวิตแก่ตนเองและแก่ผู้อื่นทุกคน ...

ในปัจจุบันการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ เกิดขึ้นในการเรียนต่างๆ วิชาจำนวนมากเกิดขึ้นในวงการศึกษา ความชำนาญการเฉพาะด้านก็กลายเป็นความรู้เฉพาะสาขาในตัวเอง แต่ไม่ว่าเด็กจะได้รับการสอนให้มีความชำนาญการอย่างถูกต้องทางด้านใดก็ตาม เด็กควรได้ภาพของคุณค่าสมบูรณ์ของชีวิตควบคู่ไปกับความรู้เกี่ยวกับวิชานั้นๆ เป็นที่น่าสังเกตว่า ความรู้แต่ละด้านจะมีครอบคลุมตั้งแต่ระดับต่ำสุดของชั้นประถม จนถึงการศึกษาขั้นสูงสุดของวิชาเฉพาะด้าน แต่ยังไม่มีความรู้สาขาใดที่เข้าถึงจุดสุดยอดของการสืบค้นในวิชานั้นๆ ความรู้ทุกสาขาเสนอการค้นพบยิ่งใหญ่ต่างๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่เป็นไปได้ที่จะยังมีสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าอีกมากมายที่รอการค้นพบจากชนรุ่นต่อไป ดังนั้น จุดสุดยอดสูงสุดของการศึกษาวิชาใดก็ตาม เป็นสิ่งที่ยู่เหนือขอบเขตความรู้ในปัจจุบัน จึงเป็นเหตุให้การเรียนในทุกสาขาวิชาตกอยู่ในสภาพที่ไม่จบสิ้นจริงๆ “⁵

ตามแนวคิดดังกล่าว การให้การศึกษานั้น คือการขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ การทำให้มนุษย์เข้าใจถึงคุณค่าของชีวิต อันนำไปสู่ความสมบูรณ์แห่งความเป็นมนุษย์ ความรู้นั้นหากจะเรียนรู้กันอย่างแท้จริงแล้ว ไม่มีคำว่ามีที่สิ้นสุด ทุกศาสตร์ สาขาวิชา มีสิ่งที่สามารถค้นพบใหม่ได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับว่าผู้ให้การศึกษา และผู้รับการศึกษานั้นตระหนักถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการศึกษาหรือไม่

⁴ มหาตมา คานธี, โลกทั้งสองเป็นที่หนึ่งกัน, โดย กรุณา - เรื่องอุไร กุศลาสัย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม่คำผาง, 2531) หน้า 22,90.

⁵ มหาธี มเหช โยคี, เรื่องเดิม, หน้า 222-223.

แนวคิดเรื่องจริยธรรมกับวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน⁶

แนวคิด (Concept) ที่นักวิชาการหรือนักวิทยาศาสตร์สังคมทั้งหมด รวมทั้งนักเศรษฐศาสตร์ด้วย ซึ่งมองโลกในรูปแบบที่อาจจะเรียกว่าเป็นเหตุผลทางด้านวัตถุ (Rational materialistic) คือมองโลกเป็นรูปของวัตถุด้วยเหตุผล ทุกสิ่งทุกอย่างดำรงอยู่แยกจากกัน ทุกสิ่งทุกอย่างดำรงอยู่ด้วยการเอามาประกอบกัน และทำงานเหมือนเครื่องจักรเครื่องยนต์ ความคิดอันนี้เป็นความคิดซึ่งเป็นพื้นฐานของวิชาวิทยาศาสตร์ส่วนหนึ่งในอดีต สังคมศาสตร์เอาเฉพาะส่วนนี้มาคาดเหตุผล เอาเฉพาะความที่มันเป็นวัตถุ เครื่องจักรกล (Materialistic machine) และมาทำการกำหนด (Deterministic) โดยหลักเหตุผล ขึ้นมาเป็นพื้นฐานของความคิด

ตามแนวคิดดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าชีวิตเป็นสิ่งซึ่งบังเอิญ ไม่มีคำว่าความหมายหรืออะไรทั้งสิ้น มีแต่ความบังเอิญที่เกิดขึ้นมาประกอบกันขึ้น หรือความบังเอิญทำให้สสารวัตถุมารวมตัวกันเกิดขึ้น ดังนั้นหากว่าเราเอาแนวคิดนี้มาเป็นพื้นฐานของการสร้างระบบของสังคมแล้ว จริยธรรมมันเกิดมาไม่ได้ ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างเป็นวัตถุก็ ไม่ใช่ความเป็นมนุษย์ (Inhuman) แน่นนอน จากอันนี้ ก็จะเกิดการพัฒนาร่างขึ้นมาเรื่อยๆเป็นขั้นตอนตามลำดับ จนกลายมาเป็นสภาพของเศรษฐศาสตร์ในปัจจุบันนี้ ซึ่งไร้จริยธรรมโดยสิ้นเชิง

ถ้าหากจะถามถึงเป้าหมายของนักธุรกิจหรือนักเศรษฐศาสตร์ในระดับของบันลาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริษัท (Corporate) จริยธรรมของเขาคือว่า การแสวงหากำไรสูงสุด (Maximize profit) แล้วก็ไม่สนใจว่าอะไรจะเกิดขึ้น ตราบใดที่เขาสามารถจะตัดดวงจากธรรมชาติ เพราะหลักการของเขาคือแข่งขัน (Competitive) การเอารัดเอาเปรียบ (Exploit) การทำทุกวิถีทางเพื่อชนะคนอื่น ผลที่เกิดตามมาทีหลัง (Consequences) ทั้งหมดไม่ได้รับความสนใจ จะสนใจเฉพาะเหตุการณ์เฉพาะหน้า ที่นี้ เมื่อแนวคิดของคนเหล่านี้เป็นอย่างนี้ จะไปหาจริยธรรมได้อย่างไร เพราะจริยธรรมมันสร้างขึ้นจากศีลธรรม (Moral) จากพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งที่ตรงนั้นขาดหายไปไม่มี เพราะเข้าใจว่ามนุษย์นั้นมีแต่ความบังเอิญ (Accident) ถ้าตราบใดที่แนวคิด ของนักสังคม นักวิทยาศาสตร์ทางสังคม นักสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ หรือพวกเศรษฐศาสตร์ ยังมองอยู่อย่างนี้แล้ว จริยธรรมก่อเกิดขึ้นมาไม่ได้ ตราบใดที่เราไม่มีวิธีคิดใหม่และใช้แนวคิด ใหม่ ขณะนี้ วิทยาศาสตร์ได้ก้าวไปขั้นหนึ่งแล้ว ก้าวไปอย่างแทบจะตรงกันข้ามกับเมื่อก่อน แต่นักเศรษฐศาสตร์จะยอมรับ หรือไม่ยังเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดเดาได้

แนวคิดใหม่ของวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันนั้น สามารถสรุปอย่างย่อๆ ได้ว่ามีลักษณะดังนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทุกอย่างตรงกันข้ามกับหลักการเก่าอย่างสิ้นเชิง อาทิ เช่น

⁶ สัมภาษณ์ นายแพทย์ ประสาน ต่างใจ 2 กรกฎาคม 2545 .

1 ความเป็นวัตถุ ปรากฏว่าไม่มีอะไรเป็นวัตถุเลยเมื่อพิจารณาไปในรายละเอียด มัน เป็นทั้งสิ่งที่เป็นคลื่นก็ได้ เป็นสสารก็ได้ เป็นพลังงานก็ได้ เป็นคลื่นพลังงานรูปแบบต่างๆ ซึ่งเมื่อลง ไปในรายละเอียด แล้วกำหนดอะไรไม่ได้ มันไม่มีเหตุผล มันไม่มีจุดตำแหน่งที่ตั้ง (locality) มัน จะอยู่ตรงนั้นหรืออยู่ตรงนี้หรืออยู่ทุกๆหนแห่ง พร้อมๆกันก็ได้ นั่นเป็นสิ่งที่อยู่ในรายละเอียด แทนที่ จะเป็นอะตอมคงที่แน่นิ่งอยู่กับที่ หรือจักรวาลตายอยู่กับที่ มันไม่ใช่อย่างนั้นแล้วในปัจจุบัน ปรากฏว่าจริงๆแล้วทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นอนัตตา อนิจจัง นั่นคือข้อเท็จจริง ทุกอย่างอนิจจังและ อนัตตานั้นคือวิทยาศาสตร์ใหม่ นั่นตรงข้ามกับแบบเก่าโดยสิ้นเชิง

2 วิทยาศาสตร์ใหม่ไม่ได้แยกกันอยู่เป็นชิ้นๆส่วนๆแล้วมาประกอบกัน วิทยาศาสตร์ใหม่ บอกว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีความเชื่อมโยงกันหมด โยงใยเป็นหนึ่งเดียวกัน เป็นองค์รวม ดังนั้นเมื่อเป็น องค์รวมแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างจะเคลื่อนที่ไหลเลื่อนไปพร้อมๆกัน เป็นเหตุปัจจัย ถ้าหากจะพูดใน ภาษาพุทธศาสนา คือการเป็นเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน ไม่ใช่เป็นสาเหตุกับผล หมายความว่า การ ฟังพาอาศัยกันและประกอบให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น เพราะฉะนั้นสิ่งที่ก่อให้เกิดใหม่ เรียกว่า (Emergence) คือมาจากของเดิม แต่ด้วยของเดิมจึงเดินมาถึงจุดที่สุด ผสมรวมตัวกัน (Organize) จนถึงที่สุดแล้วก่อให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นๆ จากความวุ่นวายจนถึงที่สุด ก็กลายมาเป็นสมดุลที่ สุด และเมื่อนั้นก็จะก่อให้เกิดสิ่งใหม่ โดยสิ่งใหม่นั้นไม่ใช่ของเดิมเลยแม้แต่นิดเดียว ไม่เหมือนเดิม แม้แต่นิดเดียว แต่จะคงคุณสมบัติเดิมเอาไว้

วิทยาศาสตร์ใหม่บอกว่า เหตุผลไม่มีจริง เหตุผลเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งสิ้น เราสร้างขึ้น จาก ความสัมพันธ์ภาพ (Relativity) กับสิ่งแวดล้อมเท่าที่ตาเราสามารถมองเห็น เราลืมไปแล้วว่า เราไม่ใช่เป็นมนุษย์ เราเป็นสิ่งที่ชีวิตเพียงสิ่งเดียวบนโลก โดยเราเอาตาของเราเป็นมาตรฐาน เรา เข้าใจว่าจิตมีเฉพาะในคน เดียวนี้มันพิสูจน์ออกมาหมดว่าแม้แต่ในก้อนหินก็มีจิต แต่เป็นจิตคนละ ระดับกัน มันเป็นเพียงแต่คลื่น วิทยาศาสตร์ใหม่บอกว่าอะไรก็เป็นคลื่น แสงก็เป็นคลื่น เสียงก็เป็น คลื่น ไมโครเวฟก็เป็นคลื่น อุลตราไวโอเล็ตก็เป็นคลื่น เอ็กซ์เรย์ก็เป็นคลื่น ความเป็นคลื่นมันแตก ต่างกัน เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นจิตก็เหมือนกัน จิตก็เป็นคลื่นอันหนึ่ง เพราะฉะนั้นจิตที่เป็นคลื่น ที่แตกต่างกันในสิ่งต่างๆ มันก็แตกต่างกัน นี่คือวิทยาศาสตร์ใหม่ วิทยาศาสตร์ใหม่จึงตั้งแนวคิด ใหม่ไปคนละอย่าง แทนที่จะตั้งแนวคิด ที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นมาโดยบังเอิญ แต่กลายเป็นว่า ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นมาด้วยกระบวนการวิวัฒนาการตามธรรมชาติเป็นระบบที่มีการจัดการในตน เอง หรือที่เรียกว่า Self organizing system ซึ่งโยงใยไปหมด เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นอย่างนี้ ก็ไม่มีสิ่ง ใดที่แยกจากกัน

จริยธรรมก่อเกิดบนรากฐานอันนี้ ก่อเกิดจากการที่เรารู้ว่าเราเองเป็นสิ่งเดียวกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจะต้องเอาสิ่งแวดล้อมโดยธรรมชาติเป็นฐาน ไม่ใช่มนุษย์เป็นฐาน การที่เราเอามนุษย์ กับความต้องการของมนุษย์เป็นฐาน เพราะเราคิดว่าเราเกิดมาด้วยความบังเอิญ (Accident)

เราจึงคิดว่า ตัวเองเป็นฐาน ความต้องการของตนเองเป็นฐาน ดังนั้นถ้ามองเห็นเช่นนี้แล้ว จริยธรรมในทางสังคมศาสตร์จะเกิดยาก ตราบใดที่เราผู้เป็นมนุษย์ไม่คิด

แนวคิดเรื่องความมั่งคั่งในมุมมองของจริยธรรมทางสังคม

มนุษย์ในสังคมนี้ แต่อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ต่างก็มีความมุ่งหวังที่จะบรรลุถึงความมั่งคั่งในชีวิตทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคล หรือระดับของกลุ่ม หมู่คณะ พวกพ้องของตนเอง มหาฤๅษี มหารishi ได้กล่าวถึงหนทางสู่ความมั่งคั่ง ไว้อย่างน่าสนใจดังต่อไปนี้

“เมื่อเราพูดถึง คุณสมบัติของความร่ำรวย เราหมายความว่าอย่างไร? คุณสมบัติที่ดีของความร่ำรวย หมายถึงความร่ำรวยที่ได้จากวิถีทาง ซึ่งช่วยยกระดับสังคมและพัฒนาชีวิตของผู้คน คุณสมบัติที่ไม่ดีของความมั่งคั่งอันได้มาจากทางที่ผิดกฎหมาย หรือเป็นบาป หรือธุรกิจที่สร้างความเสื่อมโทรมแก่มาตรฐานทางจิตวิญญาณแห่งสังคม ทำให้จิตสำนึกของสังคมตกต่ำ หรือสร้างสถานการณ์ไม่ว่าโดยทางตรง หรือโดยทางอ้อมทำให้ความรู้สึกทางศีลธรรมจรรยา จิตวิญญาณ และศาสนาของผู้คนตกต่ำ เราตัดสินคุณสมบัติของความมั่งคั่งจากวิถีทางที่ความมั่งคั่งนั้นได้มา กล่าวคือ เป็นวิถีทางบริสุทธิ์ หรือวิถีทางอันขาดความน่าเคารพน่าศรัทธา รวมทั้งตัดสินจากผลที่มีต่อบุคคลอื่นด้วย ตัวอย่างเช่น ความมั่งคั่งที่ได้มาจากธุรกิจซึ่งช่วยเหลือผู้คนในสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า รักษาชีวิตของผู้คนและทำให้บุคคลเหล่านั้นมีความสุขดีขึ้น ความมั่งคั่งเช่นนี้แน่นอนว่าย่อมก่อให้เกิดอิทธิพลในสิ่งที่ดี บ้านใดสร้างขึ้นจากความมั่งคั่งในรูปแบบนี้ รวมทั้งการกระทำใดๆที่ทำจากความมั่งคั่งรูปแบบนี้ ย่อมก่อให้เกิดอิทธิพลที่ดีในบรรยากาศ

อย่างไรก็ตาม ความมั่งคั่งทางธุรกิจอันอาจเกิดจากงานที่ผิดกฎหมาย หรืองานที่ทำให้สังคมเสื่อมลงสู่จิตสำนึกที่ตกต่ำ จะสร้างอิทธิพลที่ไม่ดีเป็นอย่างมาก และงานใดๆก็ตามที่ทำขึ้นจากความร่ำรวยเช่นนี้ หรือบ้านใดที่สร้างขึ้นจากความร่ำรวยเช่นนี้ ย่อมทำให้อิทธิพลแห่งความซึมเศร้าครอบคลุมไปทั่ว

เราพอจะมองเห็นกันได้ว่า ทรัพย์สินมากมายที่เกิดจากงานซึ่งทำให้จิตสำนึกของผู้คนตกต่ำหรือทำร้ายชีวิตของผู้คน ย่อมไม่อาจสร้างอิทธิพลซึ่งให้ผลนานาัยที่ดีแก่ผู้สืบทอดมรดกได้ ส่งผลเป็นความเจ็บไข้ได้ป่วย สภาพจิตสำนึกตกต่ำ วิถีชีวิตเสื่อมโทรม รวมทั้งจิตที่เต็มไปด้วยความคับแค้นและความคิดต่ำๆ ยิ่งไปกว่านั้นบุคคลผู้สืบทอดมรดกเองก็หาว่าไม่รู้ว่าความทุกข์ทรมานของตนเกิดมาจากอิทธิพลที่บ่อนทำลายศีลธรรมอันเกิดจากความมั่งคั่งจากกองมรดกซึ่งตนได้รับนั้น บุคคลเหล่านี้โดยแท้จริงแล้วไม่ได้เป็นผู้มีพิษ มีภัย ทั้งเป็นผู้บริสุทธิ์แต่ได้กลายมาเป็นเหยื่อแห่งภัยอันตรายใหญ่หลวงที่พ่อแม่ หรือปู่ย่าตายายของตนทำไว้กับสังคม ความมั่งคั่งแบบนี้ไม่สอนให้คนเหล่านี้มีความรู้สึกอยากช่วยผู้อื่น แม้กระทั่งไม่ยินยอมให้คนเหล่านี้ มีสุขภาพดีหรือมีสภาพแวดล้อมที่ดีและเป็นประโยชน์ กลับจะมีแต่อิทธิพลที่บดบังครอบงำจิตสำนึก ทางแก้สถานการณ์เช่นนี้

คือ การทำกุศลทานด้วยงานที่อุทิศโดยตรงแก่การยกระดับจิตสำนึกของผู้คน ทางแก่วิธีนี้จะหักกลบลบผลที่เกิดขึ้นจากช่วงระยะเวลาของการทำเงินนั้น ความมั่งคั่งเช่นนี้มีกุศลทานในสัดส่วนที่เพียงพอแน่นอน ย่อมให้ผลในระดับที่น่าประทับใจและสังเกตเห็นได้... เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่บุคคลทุกคนควรพัฒนาจิตสำนึกแห่งตนให้เป็นจิตสำนึกที่ทำให้ตนเองมีความถูกต้องและดีงามอยู่เสมอ บุคคลต้องสร้างอิทธิพลอันช่วยยั้งชีวิตและค้ำจุนชีวิตทั้งกับตนเองและกับสรรพสิ่งทั้งมวลจากทุกๆความคิด คำพูด และการกระทำ กรณีนี้จะเป็นไปได้จากการที่บุคคลสร้างให้เกิดแก่ตนเองเท่านั้นด้วยการเปลี่ยนธรรมชาติของจิตของตนให้เป็นจิตซึ่งมีรูปแบบและขอบเขตอันรับแต่ความคิดที่ถูกต้อง และผูกพันกับคำพูดและการกระทำที่ถูกต้องเท่านั้นจนเป็นธรรมชาตินิสัย

มนุษย์แต่ละคนต้องเข้าถึงสภาพนี้ด้วยตนเอง ไม่มีบุคคลใดอาจยกระดับมาตรฐานของจิตสำนึกผู้อื่นได้ แม้ความช่วยเหลือบางอย่างโดยการให้รายละเอียด หรือคำแนะนำจากผู้รู้ให้กับคนอื่นจะเป็นเรื่องที่ทำกันได้อย่างแน่นอน แต่ความรับผิดชอบในการยกระดับจิตสำนึกของคนๆหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับเจ้าตัวเอง คนทุกคนต้องจัดการกับเป้าหมายของตน ...บุคคลและจักรวาลมีความเชื่อมโยงต่อกันอย่างใกล้ชิดและไม่อาจแยกออกจากกันได้ ใครๆอาจช่วยตนเองในการนำความรู้อันยิ่งใหญ่เกี่ยวกับชีวิตออกมาเป็นที่รู้จัก แต่การเลือกเส้นทางของบุคคลแต่ละคนย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลผู้นั้นเอง... ขอบเขตต่างๆของชีวิตบุคคลมิได้มีจำกัดเพียงขอบเขตภายในร่างกายเท่านั้น และทั้งไม่ใช่เพียงภายในครอบครัว หรือภายในบ้านของตน แต่ยิ่งกว้างไกลเกินขอบเขตเหล่านี้กว้างไกลจนสุดขอบฟ้าอันไร้ขอบเขตของชีวิตสากลจักรวาล ทุกๆการกระทำของบุคคลมีอิทธิพลต่อสิ่งอื่นทุกสิ่งในจักรวาล จักรวาลมีอิทธิพลต่อบุคคล และบุคคลก็มีอิทธิพลต่อจักรวาล ไม่มีฝ่ายใดเป็นอิสระจากกันและกัน ...”⁷

คำถามหัวข้อที่ 1.

1. ความหมายของชีวิตแห่งการเป็นมนุษย์ คืออะไร
2. ท่านคิดว่าสรรพสิ่งทั้งหลายมีความเชื่อมโยง สัมพันธ์ซึ่งกันและกันหรือไม่
3. การศึกษาจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับความจริงของชีวิตมนุษย์เช่นไร
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ความคิด คำพูดและการกระทำ ทั้งหมดมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยง มีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมผ่านกระแสคลื่นที่บุคคลผู้นั้น คิด พูด หรือกระทำส่งออกสู่ภายนอก และจะสะท้อนกลับมาถึงตนเองในที่สุด

⁷ มหาวิชัย เมฆ โยคี, เรื่องเดิม, หน้า 91-93.

หัวข้อที่ 2. จริยธรรมทางสังคมในระดับบุคคล

เมื่อกล่าวถึงจริยธรรมทางสังคมในระดับบุคคลนั้น จำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ หลายด้านควบคู่กันไป การศึกษาจริยธรรมนั้น ตามที่จริงแล้วในตำราต่างๆก็ได้มีการพูดถึงสอนอยู่มากมาย สิ่งที่น่าประหลาดใจก็คือ หลังจากได้เรียนรู้ไปแล้วเมื่อถึงวาระที่จะต้องนำมาใช้ไตร่ตรองเพื่อให้แน่ใจ สิ่งต่างๆเหล่านั้นไม่สามารถเข้าไปภายในจิตใจของมนุษย์ได้เลย มนุษย์ส่วนมากเลือกการกระทำโดยยึดพื้นฐานอยู่บนสิ่งที่ประสบเฉพาะหน้า เอาใจตนเอง และความอยากเป็นที่ตั้ง ผลประโยชน์ที่ได้รับ คือสิ่งที่ล่อลวงให้ตัดสินใจในดำเนินการต่างๆเพื่อประโยชน์สุขแห่งตนเองหรือพวกพ้อง หรือกลุ่มของตนเท่านั้น ขยายความออกไปได้ถึงระดับประเทศชาติเฉพาะของตนเอง

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องพูดถึงจุดมุ่งหมายของชีวิตในระดับบุคคล โดยทำความเข้าใจถึงพลังอำนาจของความคิดมนุษย์ พลังอำนาจของจิตได้สำนึกของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพราะมนุษย์เก็บสะสมสิ่งต่างๆ ประสบการณ์ทุกอย่างที่ได้เคยเรียนรู้จากชีวิตไว้ที่นี้ จิตได้สำนึกของมนุษย์มีอิทธิพลต่อจิตใจ และเมื่อขาดความเข้าใจที่ถูกต้องก็ไม่สามารถรับมือได้กับพลังที่ซ่อนลึกอยู่ภายใต้จิตใจตนเองได้

จุดมุ่งหมายของชีวิตในระดับบุคคล

การเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่านั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำของแต่ละบุคคล การกระทำต่างๆที่เกิดขึ้นจะสร้างประโยชน์สูงสุดต่อบุคคล ก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของชีวิต ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เกิดมาบนโลกนี้ที่ต้องทำการค้นหาเป้าหมายของตนเอง การดำเนินชีวิตโดยไม่มีจุดมุ่งหมายเปรียบเสมือนกับเรือที่แล่นไปในน่านน้ำโดยไม่มีหางเสือ หากมนุษย์ไม่ใส่ใจค้นหาจุดหมายของชีวิตตนเองแล้ว เขาผู้นั้นไม่อาจบรรลุซึ่งความเต็มเปี่ยมของหัวใจตนเองได้ และจะเกิดความไม่เต็มของจิตใจ ไปกับตนเองตลอดไป

มหาฤๅษี มหาริชิ ได้กล่าวถึงการมีจุดมุ่งหมายของชีวิตในระดับบุคคล ความตอนหนึ่งว่า

“ ในการเริ่มต้นการกระทำใดๆ อันดับแรก จิตจำต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้การกระทำล่องไปด้วยดี สังเกตได้ว่า ถ้าเราเริ่มการกระทำใดแล้วลืมจุดมุ่งหมาย การกระทำนั้นก็จะไม่ต่อเนื่อง ...ถ้าจิตปรารถนาดำเนินการกระทำอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด และเข้าถึงผลตามต้องการอย่างสูงสุด จำเป็นอย่างที่สุดเช่นกัน ที่จิตต้องไม่เบี่ยงเบนจากจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ความแน่วแน่แห่งจุดหมาย คือ ปัจจัยสำคัญในการก่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพที่สุด...ทั้งนี้เปรียบเสมือนเป็นกระดูกสันหลังของการกระทำ และทำหน้าที่เป็นประหนึ่งแรงผลักดันขบวนการของการกระทำ ...ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่าความสามารถดังกล่าวนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร คำตอบก็คือ เกิดขึ้นได้จากการขัดเกลาสภาพจิตซึ่งโดยธรรมชาติไม่ออกแวก และคงมีสมาธิและแน่วแน่ในการ

กระทำ การลึงเลทำให้จิตมีแนวโน้มวอกแวกตลอดเวลาและจิตในสภาพเช่นนี้ทำลายความต่อเนื่องของการกระทำและดังนั้น จึงทำลายความแน่วแน่แห่งจุดมุ่งหมายด้วย

จุดมุ่งหมายจะคงอยู่อย่างแน่วแน่ได้ต่อเมื่อจิตมีนิสัยในการที่จิตจะเริ่มกระทำกรใดๆก็ต่อเมื่อได้พิจารณาจุดประเด็นต่างๆที่เสริม หรือด้านผลแห่งการกระทำนั้นแล้วเท่านั้น แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถทำให้ตนเองมั่นคงอยู่ในแนวช่องทางกรกระทำหนึ่ง จนกระทั่งการกระทำนั้นสำเร็จลุล่วงไป โดยธรรมดาแล้วในชีวิตของมนุษย์ ไม่ใช่ว่ามนุษย์ต้องทำอะไรสิ่งหนึ่งอย่างเดียวตลอดเวลา ไม่ใช่ว่าต้องมีชีวิตอยู่ในสภาพหนึ่งสภาพเดียวตลอดเวลา ไม่ใช่ว่าต้องมีความปรารถนาหนึ่งตลอดเวลา นับแต่เริ่มต้นของวัน จวบจนถึงเวลาเข้านอน ชีวิตยังมีกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆนับร้อยๆด้าน และทุกๆด้านต่างก็มีคุณค่าของมันเอง กิจกรรมด้านต่างๆเหล่านี้คอยให้การช่วยเหลือเหมือนเป็นองค์ประกอบต่างๆของเครื่องจักรชีวิตเครื่องหนึ่งทีเดียว”⁸

จริยธรรมกับความเป็นมนุษย์

ที่จริงแล้ว มนุษย์เป็นเผ่าพันธุ์เดียวเท่านั้นที่ธรรมชาติได้สร้างสรรคร่างกายและระบบสมองได้รับการวิวัฒนาการสูงสุด ในขณะที่สัตว์พันธุ์อื่นๆบนโลกนี้ยังมีการวิวัฒนาการมาไม่ถึงมนุษย์มีความฉลาด มีร่างกายที่ถูกต้องแบบมาให้สวยงาม และสามารถทำอะไรต่างๆได้อย่างคล่องแคล่ว และสง่างาม มนุษย์เป็นเผ่าพันธุ์ที่ต้องมีการศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อการขัดเกลาตนเอง จริยธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ควบคู่ไปกับการศึกษาเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจ

จริยธรรมเป็นการปลูกฝังสิ่งที่ดีงามเข้าไปในความคิดของมนุษย์ เป็นการกำจัดความรู้ขยะที่ถูกถ่ายทอดเข้าสู่สมองมนุษย์ตั้งแต่เยาว์วัย มนุษย์สมควรได้รับความรู้เพื่อสร้างวุฒิการศึกษาเพื่อสร้างจริยศึกษา รวมไปถึงพลศึกษาเพื่อควมมีพลานามัยที่สมบูรณ์ตั้งแต่เด็ก โดยสอนให้เป็นผู้ที่รอบรู้ การเรียนรู้นั้นไม่จำเป็นที่จะจำกัดอยู่เฉพาะในชั้นเรียนเท่านั้น การปลูกฝังจริยธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้มนุษย์รู้จักนึกถึงผู้อื่น แทนที่จะสำนึกถึงตนเองแต่เพียงอย่างเดียว การศึกษาที่ถูกต้องนั้น ต้องมีลักษณะที่เป็นขบวนการ เริ่มตั้งแต่เรียนรู้จากการมองเห็น (Perceive) มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาจุดร่วม มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักเหตุผล นำมาสังเคราะห์ (Synthesize) แล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

จะเห็นได้ว่า จริยธรรมเป็นส่วนของการปฏิบัติงานของระดับมันสมองที่อยู่สูงขึ้นไป ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมในระดับสูงให้รู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรทำ หรือไม่ควรทำทั้งนี้เพื่อรักษาการดำรงไว้ซึ่งเผ่าพันธุ์ของมนุษยชาติทั้งหมด นี่คือนิยามของความสำคัญของจริยธรรม ดังต่อไปนี้ คือ

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 185.

1. ช่วยให้ผู้มีมนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีระเบียบ มีความอบอุ่น มีความรู้สึกปลอดภัย และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีสันติภาพ
2. ช่วยให้ผู้มีมนุษย์ รู้จักตนเอง มีความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว และมีความรับผิดชอบต่อสังคมประเทศชาติ
3. ช่วยให้ผู้มีมนุษย์สามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิต สามารถพัฒนาและดำเนินชีวิตให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้
4. ช่วยให้ผู้มีมนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้ เช่น รู้จักการครองตน การครองงาน การครองเรือน ที่ดี ฯลฯ
5. ช่วยให้ผู้มีมนุษย์สามารถแก้ไขปัญหาชีวิต สามารถขจัดความทุกข์ให้เบาบางลงได้
6. ช่วยให้ผู้มีมนุษย์มีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นแนวหลักการปฏิบัติในการป้องกันการเบียดเบียนการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน และต่อสังคม
7. ช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ให้เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี มีชีวิตที่สมบูรณ์
8. ช่วยสร้างสันติภาพในสังคม และสร้างสันติภาพให้แก่อีกโลก
9. จริยธรรมเป็นวิถีทางแห่งปัญญา ทำให้มนุษย์มีเหตุผล รู้จักใช้สติปัญญาแก้ปัญหา นำหลักจริยธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาวชีวิต ไม่หลงงมงายในสิ่งที่ปราศจากเหตุผล
10. ช่วยให้ผู้มีมนุษย์เป็นคนหนักแน่น มีความขยันอดทนมานะต่อสู้ เพื่อเอาชนะความทุกข์ ความเดือดร้อนไปด้วยตนเองเป็นที่พึ่งของตนเอง ไม่นอนรอโชคชะตา

พลังอำนาจของความคิด และคำพูด

ในเรื่องพลังความคิดนั้น จะเห็นได้ว่า คนส่วนใหญ่มักมองไม่เห็นความสำคัญ พลังความคิดเป็นคลื่นชนิดหนึ่งที่ส่งผ่านถ่ายทอดจากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่งได้ ความคิดมีพลังขับเคลื่อนให้เกิดกระทำ แต่ส่วนจะมีกำลังแรงมากขนาดไหน ขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจของแต่ละบุคคลแตกต่างกันตามความสามารถในการกำหนดรู้ความคิดต่างๆที่เข้ามาในสมองของตนเอง พลังนี้มีทั้งทางด้านบวก และทางด้านลบ พลังในด้านลบจะมีความรุนแรงระดับต่างๆกัน ซึ่งความรุนแรงนี้แปลงรูปเป็นพลังความร้อนที่จับต้องไม่ได้แต่บังเกิดในจิตของมนุษย์ และความร้อนนี้มีระดับที่แตกต่างกันตั้งแต่ร้อนน้อยๆ ก็จะมีผลให้บุคคลเกิดความกระสับกระส่าย จนถึงร้อนมากระดับสูงสุดก็อาจจะบังคับให้บุคคลนั้นทำการกระทำที่ขาดสติตั้งแต่ฆ่าบุคคลอื่นตายหรือฆ่าตนเองตายเป็นต้น หรืออาจแปรรูปเป็นพลังความเศร้าหมองหดหู่ระดับต่าง ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลผู้นั้นโดยไม่มีผู้อื่นรับทราบได้เลยยกเว้นแต่เจ้าตัวผู้นั้นเอง และระดับของความร้อนหรือความเศร้าหมองหดหู่ใจนี้เองที่เป็นตัวผลักดันให้บุคคลนั้นๆไม่สามารถตัดทอนการกระทำใดๆของตนเองได้ และตัดสินใจกระทำการใดๆออกไปตามระดับของความร้อนของความคิดนั้นๆ ในขณะที่ความคิดทางด้านบวกจะนำมาซึ่งผล

ที่ตรงกันข้าม กล่าวคือ ความรุ่มเย็นเป็นสุข บุคคลใดมีความคิดเป็นบวกเสมอ เขาจะเป็นคนที่มี ความสงบราบเรียบในจิตใจ มีจิตใจที่เป็นสุขเหมาะแก่การทำงานใดๆก็ตามให้บังเกิดผลที่ดี มี ประสิทธิภาพ

นอกจากนี้แล้ว ยังมีเรื่องของคำพูด ซึ่งสมควรที่จะได้รับการเอาใจใส่อย่างสูงสุดตามมาอีก ด้วย ดังความเห็นต่อไปว่า

“... คำพูด คือการแสดงออกของสภาพการวิวัฒนาการของบุคคล คำๆหนึ่งที่ออกจาก ปากของบุคคลหนึ่งย่อมเผยถึงคุณภาพภายในของบุคคลนั้น ความอ่อนโยนของคำพูดแสดงถึง วัฒนธรรมในดวงใจ ส่วนความมีเหตุผล การมีจินตนาการ หรือการสร้างสรรค์ที่แสดงออกจากถ้อย คำพูด เผยถึงวัฒนธรรมภายในดวงจิตของบุคคลผู้นั้น ... คำพูดเป็นสื่อกลางละเอียดอ่อนยิ่ง ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมของตน เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกคน ควรปลูกฝังการมีศิลปะการ พุดเพื่อให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่ดีแก่ตัวบุคคล และแก่สิ่งแวดล้อมของตนเพราะคำพูดที่ผิดไป แม้เพียงคำเดียว ก่อให้เกิดความประทับใจอย่างผิดๆสู่บรรยากาศได้ บุคคลอาจเปลี่ยนแปลงที่ทำ ของตน การตัดสินใจของตน หรือพฤติกรรมของตนได้ แต่คำพูดซึ่งหลุดออกมาจากปากของบุคคล ไม่มีวันถอนกลับได้ อิทธิพลที่บุคคลสร้างขึ้นแก่ผู้ฟังและสร้างแก่บรรยากาศรอบๆ ตนนั้นไม่อาจ ถอนกลับได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่เราควรรู้จักศิลปะการพูด และควรรู้ถึงวิธี การพูดอย่างถูกต้องด้วย

ศิลปะที่ยิ่งใหญ่ของการพูด ขึ้นอยู่กับการคิดได้อย่างแจ่มชัดและการแสดงออกซึ่งความคิด นั้นออกมาเป็นคำพูดได้อย่างเรียบง่ายและไร้เดียงสา และเราควรกล่าวถ้อยคำตามความคิดที่เรา รู้ สึก โดยให้ความคิดนั้นเหมาะสมกับโอกาสถ้าเรารู้สึกเช่นไร แต่ถ้าความรู้สึกนั้นเมื่อได้แสดงออก มาแล้วทำให้สิ่งแวดล้อมต้องพลอยเจ็บปวดไปด้วย เช่นนี้แล้วย่อมเป็นการดีกว่าที่จะไม่พูดออกมา จริงอยู่ที่การปิดบังความรู้สึกของตนเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง และเป็นการถูกต้องที่จะพูดให้ตรงกับ ความรู้สึก แต่ศิลปะการพูด เราต้องไม่พูดตามที่คิดอันใดที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดความไม่สบายใจ หรือ รบกวนสิ่งแวดล้อม หรือสร้างความไม่สมานกลมกลืนต่อบรรยากาศ ... คำพูดที่แสดงถึงความจริง นั้นไม่ควรเป็นคำที่ทำร้ายจิตใจของผู้ใด ... อย่างไรก็ตาม คำพูดอาจเป็นความจริงแต่หากขาด ความเหมาะสมแก่กาลเทศะและสร้างความไม่พอใจแก่ผู้ฟัง คำพูดนั้นย่อมส่งผลเป็นความไม่ สมานกลมกลืน ซึ่งจะเป็นการทำลายจุดมุ่งหมายแท้จริงของการพูด ”⁹

สรุปได้ว่า ความคิด คำพูดและการกระทำเป็นสิ่งที่เป็ศิลปะของการดำรงชีวิต บุคคลใดก็ ตามจะมีความเจริญในชีวิตก็ต่อเมื่อผู้นั้นทำให้ทั้งสามสิ่งนี้มีการประสานเชื่อมโยงกัน และเลือกทำ

⁹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 164-165.

แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเกิดคุณงามความดีทั้งแก่ตนเองและต่อผู้อื่นอันนำพาให้สังคมไปสู่ความเจริญ

พลังอำนาจของจิตใต้สำนึก

การทำงานของร่างกายมนุษย์โดยปกตินั้น เป็นการทำงานของระบบ 2 ระบบควบคู่กันไป ระบบหนึ่งของร่างกาย สมองส่วนหนึ่งสามารถบังคับการทำงานโดยใช้จิตสำนึก (Conscious mind) เป็นตัวควบคุม อีกระบบหนึ่งที่ทำงานอย่างไม่หยุดเลยตั้งแต่เกิดจนตายนั้น คือการทำงานของร่างกายที่ตกอยู่ภายใต้การทำงานของจิตใต้สำนึก (Subconscious mind) และจิตใต้สำนึกของมนุษย์นี่เองที่เป็นสิ่งที่มีพลังอำนาจมหาศาล ในการควบคุมพฤติกรรมพื้นฐานของมนุษย์แต่ละบุคคลในลักษณะที่แตกต่างกันไป และยังเป็นตัวกำหนดพื้นฐานทางอารมณ์ จิตใจ กำหนดแนวโน้มความเป็นไปของอารมณ์ในแต่ละวันอีกด้วย จิตใต้สำนึกเป็นสิ่งที่ซับซ้อนและเป็นที่เก็บข้อมูลความเป็นมาของมนุษย์ผู้นั้น ตั้งแต่เริ่มแรกของการกำเนิดพลังงานในการเป็นจิตของคนผู้นั้น ข้อมูลทั้งหมดได้ถูกอัดเก็บย่อส่วนแล้วบันทึกไว้ในจิตใต้สำนึก

การทำความเข้าใจในเรื่องนี้ให้พิจารณาการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ ถ้าเราต้องการเก็บข้อมูลถ่ายจากเครื่องหนึ่งไปสู่อีกเครื่องหนึ่งนั้น ทางหนึ่งที่ทำได้ก็คือ ชิปไฟล์ในกรณีที่ไฟล์นั้นมีขนาดใหญ่มาก การชิปไฟล์นั้นเป็นไปเพื่อบีบอัดข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ให้สามารถบรรจุลงในแผ่นดิสเก็ตได้เพื่อนำไปเปิดในอีกทีหนึ่งต่อไป ชีวิตของมนุษย์นั้นก็เช่นเดียวกัน ที่เราเข้าใจว่าเป็นตัวเราและมองเห็นเฉพาะวันนี้นั้น ที่จริงแล้วเรามีที่มาที่เก็บสะสมข้อมูลอยู่ในไฟล์ของตนเองชิปเก็บไว้ในจิตใต้สำนึกอันสลับซับซ้อน สิ่งที่อยู่ในไฟล์นี้เองที่เป็นตัวกำหนดลักษณะของอารมณ์ พื้นฐานของจิตในมนุษย์แต่ละคน นอกจากนี้แล้วที่จิตใต้สำนึกนี้เองยังเป็นที่ติดต่อบริการกระแสคลื่นต่างๆและแปลงความหมายสู่สมอง เก็บข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการกระทำทุกอย่างของมนุษย์ประจำวันตั้งแต่เกิดไปจนถึงตายของคนแต่ละคนในชีวิตต่างๆที่เขาได้ผ่านมา ข้อมูลทุกอย่างถูกบันทึกเหมือนเครื่องอัดเทปวิดีโอที่บันทึกภาพทั้งหมดของตนเองไว้ ทั้งที่ดีงามและไม่ดีงาม และยังทำหน้าที่รับและติดต่อกับจักรวาล หรือจักรภพต่างๆ กำหนดโครงสร้างชีวิตที่จะเดินไปข้างหน้า รวมทั้งเป็นช่องทางที่ใช้ติดต่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของจิตใจพื้นฐานอันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถขีดความสามารถของมนุษย์ อีกด้วย

การที่มนุษย์จะมีจริยธรรมและสามารถนำมาประพฤติปฏิบัติได้นั้นขึ้นอยู่กับความรู้ข้อมูลของจิตใต้สำนึก หากความรู้เป็นอยู่ที่ระดับจิตสำนึก การแก้ปัญหาไม่ได้ทำที่รากฐาน จิตใต้สำนึกมีอำนาจควบคุมบังคับร่างกายส่วนที่อยู่ในจิตสำนึก ด้วยการใช้อำนาจจิตสำนึกควบคุมความคิดของบุคคลหนึ่งนั้น ก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้แต่จะต้องใช้การฝึกฝนและฝึกหัดในการควบคุมเป็นเวลานานมาก จน

กระทั่งสามารถต้านทานกระแสที่อยู่ภายใต้จิตใจได้ ซึ่งพลังนี้บางครั้งมีความรุนแรงมาก จนในบางกรณีจิตใจสำนึกไม่สามารถต้านทานกระแสของจิตใจได้สำนึกนี้ได้

การดำเนินชีวิตแบบปกติ ในระดับบุคคล

การดำเนินชีวิตแบบปกติในระดับบุคคลนั้น คำว่าปกติหมายถึงความเรียบง่าย การมีความตระหนักรู้ตัวในหลายๆสิ่งๆที่กระทำ เมื่อคนเราซึ่งถึงว่า ชีวิตนี้เป็นสิ่งที่ไม่มีความแน่นอน ทุกสิ่งทุกอย่างเคลื่อนไหวเป็นวัฏจักร (Cycle) มีขึ้นสูงสุดและเมื่อถึงจุดที่สูงที่สุดแล้ว ก็จะต้องตกเป็นปฏิภาคเดียวกัน หากเข้าใจได้เช่นนี้แล้วมนุษย์ทุกคนจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติ

ในสภาพของการดำเนินชีวิตประจำวันนั้น มนุษย์ส่วนใหญ่จะเลือกวิถีชีวิต การดำรงตนที่แตกต่างกันออกไป แต่ทุกคนแบกรับความทุกข์ในระดับที่แตกต่างกัน ถ้าผู้ใดสามารถดำรงชีวิตได้แบบปกติแล้ว ความทุกข์จะค่อนข้างเบาบาง หากพิจารณาหลักคำสอนของท่านขงจื้อนั้น ท่านมีความเห็นว่ดังนี้

“ คนกระจัดย่อย(คนชั้นต่ำ) นั้นเมื่อยากจน ก็ารู้สึกถึงความคับแค้นแห่งสภาพการณ์อันจำกัดจำเขี่ยของเขา และเมื่อมั่งคั่งร่ำรวยเขาก็อาจจะกลายเป็นคนที่เย่อหยิ่ง ภายใต้ความคับแค้นของความยากจน เขาอาจจะถูกยั่วยวน ถูกล่อให้ลึกลับโมย และเมื่อเขาหยิ่งยโส เขาก็อาจคิดขึ้นอื่น ๆ มิได้ กฎเกณฑ์แห่งความเหมาะสมจะนำเอาความรู้สึกต่างๆเหล่านี้มากลั่นกรอง และวางกฎเกณฑ์ที่แน่นอนไว้ให้ ซึ่งมันจะกลายเป็นเงื่อนไขสำหรับมนุษย์ เหตุนี้ปราชญ์ทั้งหลายจึงเข้ามายุ่งเกี่ยวกับบรรดาคนที่มั่งคั่งร่ำรวย และคนที่มียุติธรรมทั้งหลาย เพื่อว่าพวกเขาจะได้ไม่มีอำนาจใดๆ อันจะมาทำให้มนุษย์กลายเป็นคนเย่อหยิ่ง เพื่อว่าความยากจนจะได้ไม่มาทำให้พวกเขาารู้สึกคับแค้น และเมื่ออยู่ในสถานะอันทรงเกียรติ มนุษย์ก็ไม่ควรที่จะต้องเป็นคนกระด้าง ไม่เชื่อฟัง ไม่อยู่ในบังคับของบุคคลผู้ที่อยู่เหนือกว่าหรือสูงกว่าเขา “¹⁰

ตามหลักการข้างต้นแล้ว สังคมนี้อาจอยู่อย่างมีความสุข มีความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เพื่อความเจริญของสังคมส่วนรวม จริยธรรมจึงจะสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยหลักคุณธรรมต่างๆเหล่านี้เป็นต้น

การดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพูดถึงคำว่าประสิทธิภาพแล้ว ตามหลักเศรษฐศาสตร์จะมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานต่างๆให้บรรลุผลสำเร็จอย่างดี ในขอบวงการผลิตหมายถึงการผลิตด้วยต้นทุนที่ต่ำสุด เกิดผลผลิตสูงสุด แต่ในเชิงชีวิตนั้น จำเป็นต้องมืองค์ประกอบในทางปฏิบัติเพิ่มเติมอีก จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ท่านมหาฤาษี มหาริชิ ให้ข้อคิดที่น่าสนใจไว้ดังนี้

¹⁰ ละเอียด คีลาน้อย . สร้างชีวิตดีสังคมตามหลักคำสอนของขงจื้อ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า ,2535) , หน้า 130.

“ความมั่นใจในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในการก่อให้เกิดการกระทำที่สร้างผลที่มีประสิทธิภาพที่สุดและเป็นไปตามต้องการ เราได้เห็นแล้วว่า ความมั่นใจในตนเองเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับสภาพจิต คำว่ามั่นใจในตนเอง (Self confidence) มีความหมายชัดเจนอยู่แล้วว่า มีความมั่นใจภายในตนเอง การที่ใครมีความมั่นใจในตนเองได้ อย่างน้อยที่สุดจะต้องรู้จักตนเองเสียก่อน และต้องถูกนำไปสู่ระดับสำนึกที่ถูกต้อง ผู้ไม่อาจมีความรู้ตัวเกี่ยวกับตนเองของตน ย่อมเป็นไปได้กับการจะมีความมั่นใจภายในตนเอง ความพยายามใดๆในการพัฒนาความมั่นใจของตนเองโดยไม่ใช้วิธีทำการค้นคว้ากับตนเองแล้วย่อมไม่มีประสิทธิภาพแต่อย่างไร”¹¹

นอกเหนือไปจากการมีความมั่นใจแล้ว ก็จำเป็นต้องมีการวางแผนไปสู่ความสำเร็จ ด้วย คิโยฮากิ, โรเบิร์ต ที., เลซเตอร์, ชารอน แอล., ผู้แต่งหนังสือขายดีทั่วโลก แปลออกเป็นหลายภาษา ชื่อว่า พ่อรวยสอนลูก โรงเรียนสอนธุรกิจ (Rich Dad's The Business School) ให้แนวคิดการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของชีวิต โดยการวางแผนการทำงานต่างๆ ไว้อย่างน่าสนใจ ดังต่อไปนี้

“เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของการวางแผน เราควรกล่าวด้วยว่า การวางแผนเปรียบเหมือนเครื่องจักรอัตโนมัติที่สร้างผลผลิตตามอุดมการณ์โดยไม่มีความผิดพลาด ถ้าไม่เป็นไปโดยอัตโนมัติ ความสำเร็จในผลิตภัณฑ์ย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากเราสามารถนำระบบการวางแผนงานอัตโนมัติมาใช้ และประสบความสำเร็จได้ด้วยการยกระดับจิตสำนึกของเราเข้าสู่สภาพที่การวางแผนและการบริหารงานเกิดขึ้นพร้อมๆกันอย่างอัตโนมัติ เช่นนี้แล้ว โอกาสของความแปรปรวนและความผิดพลาดจะมีน้อยลงมากอย่างแน่นอน แต่ตราบเท่าที่เรายังไม่มีสภาพจิตเช่นนั้น การเสียเวลาไปบ้างในการวางแผนให้เหมาะสม ก็ยังเป็นสิ่งที่มีประโยชน์แก่เราอยู่ดี

ถ้าการวางแผนงานมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง การกระทำจะใช้เวลาน้อยลงมากอย่างแน่นอน และจะใช้พลังงานจำนวนน้อยสุด แต่ได้ผลสูงสุดภายใต้สถานการณ์ต่างๆ อย่างไรก็ตามการวางแผนงานควรมีขอบเขตจำกัด กล่าวคือ เราต้องไม่เสียเวลาไปกับการวางแผนที่แน่นอนมากนัก เพราะหากเป็นเช่นนั้น ชีวิตจะไม่ประสบความสำเร็จมากมายอะไร การวางแผนงานควรเป็นไปอย่างเหมาะสม แต่เราไม่ควรละเลย หรือมองข้ามความสำคัญในเรื่องของปัจจัยด้านเวลา เพราะเป็นปัจจัยที่มีค่าที่สุดในชีวิต ... สิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ตามมาหลังจากการวางแผนงานก็คือ มีการนำแผนงานนั้นไปบริหารด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ... นอกเหนือจากนั้น ยังมีความจำเป็นที่บางครั้งบางคราว เราต้องทบทวนแผนงานว่าประสบความสำเร็จในสิ่งใดบ้างและมีสิ่งใดอีกที่ยังไม่ได้ทำตามแผน รวมทั้งทบทวน หรือสำรวจความก้าวหน้าของงานเป็นสิ่งที่เพิ่มประสิทธิภาพของการ

¹¹ มหาริชิ มเหษ โยคี, เรื่องเดิม, หน้า 185.

บริหารงาน ความสามารถเหล่านี้ทั้งหมด ล้วนเป็นคุณสมบัติที่เป็นธรรมชาติสำหรับจิตที่มีพลังและแจ่มใส “¹²

คำถามหัวข้อที่ 2

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์มนุษย์
2. ท่านคิดว่า คุณค่าของความเป็นมนุษย์อยู่ที่ใด
3. องค์ประกอบแห่งการประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น ท่านมีความเห็นว่าสมควรประกอบด้วยอะไรบ้าง

หัวข้อที่ 3 จริยธรรมทางสังคมในระดับองค์กร

พิจารณาข้อมูลที่ได้รับจาก น.พ. ประสาน ต่างใจ ดังต่อไปนี้

“เมื่อสองสามวันก่อนได้รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีต้นตอมาจากแพทย์ผู้หนึ่งจากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐอเมริกา ชื่อ ฟิลลิป เอ็ม ฮาร์เตอร์ ที่ส่งต่อมาให้อีกที โดย พอล เพลิพริน ที่ให้ข้อมูลย่อยๆ ชวนให้คิดต่อ ข้อมูลแสดงสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นอยู่จริงในช่วงสิ้นศตวรรษที่ 20 นี้ ศตวรรษอันเป็นช่วงต่อของยุคสมัยอุตสาหกรรม ความเป็นสมัยใหม่ หรือยุคสมัยแห่งความก้าวหน้าทางอารยธรรมที่เสนอสภาพทางสังคมที่พวกเราส่วนใหญ่ตั้งใจไขว่คว้าแสวงหาเป้าหมายอันสูงสุดของชีวิต หวังว่าข้อมูลที่... ชวนให้คิดนี้... จะช่วยให้เราได้คิด หรือกระทำการแก้ไขอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไป ข้อมูลข่าวสารนี้มีว่า สมมุติว่าสังคมของมนุษย์ทั่วโลกถูกย่อลงมาให้เล็กเท่ากับเป็นหมู่บ้านแห่งหนึ่งโดยคงสัดส่วนทุกอย่างดังเดิม และให้มีประชากรทั้งหมดรวมกันเพียง 100 คน เราจะพบว่า ...

ประชากรประมาณ 57 คน เป็นคนเอเชีย

ประชากรประมาณ 21 คน เป็นคนยุโรป และอยู่ที่ยุโรป

ประชากรประมาณ 14 คน เป็นคนที่อาศัยทางตะวันตกของยุโรปทั้งหมด – ได้

ประชากรประมาณ 8 คน เป็นชาวแอฟริกา

ประชากรของหมู่บ้านแห่งนี้ เป็นหญิงมากกว่าชายในอัตราส่วน 52 ต่อ 48

ประชากรประมาณ 70 คนไม่ใช่ฝรั่งผิวขาว มีเพียง 30 คนเท่านั้นที่เป็นฝรั่งผิวขาว

ประชากรประมาณ 30 คนนับถือศาสนาคริสต์ (ราว 19 คนเป็นคาทอลิก)

¹² คิโยฮากิ, โรเบิร์ต ที., เลซเตอร์, ชารอน แอล., โรงเรียนสอนธุรกิจ, แปลจาก Rich Dad's The Business School, โดย พิบูลย์ ดิษฐอุคัม (กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท ซีอีดียูเคชั่น จำกัดมหาชน, 2545), หน้า 195.

ประมาณ 70 คนนับถือศาสนาอื่น ๆ หรือไม่นับถืออะไรเลย (ราว 18 คนเป็นมุสลิม)
ราวๆ 15 คนเป็นฮินดู และมีเพียงประมาณ 9 คนที่นับถือพุทธ ในจำนวนนี้มีเถรวาท 2 คน
ทั้งหมดนี้มี 6 คนเท่านั้นเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ดินรวม 60 เปอร์เซ็นต์ของทั้งหมดที่โลกมี
และทั้ง 6 คนเป็นฝรั่งผิวขาวที่อาศัยอยู่ที่สหรัฐอเมริกา

ประชากรประมาณ 80 คน ที่ไม่มีบ้าน หรือมีบ้านที่แออัดไม่ถูกสุขลักษณะ

ประชากรประมาณ 70 คน อ่าน – เขียนหนังสือไม่เป็น

ประชากรประมาณ 50 คนมีอาหารไม่พอกิน (มีคนอดตาย 1 คนทุก 2 ปี)

ทั้งหมดนี้มีเพียง 1 คนที่เรียนจบมหาวิทยาลัย

ทั้งหมดนี้มีเพียง 1 คนที่มีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว

(ข้อมูลในวงเล็บได้มาจากการคำนวณจากสัดส่วนของข้อมูลจากที่อื่นๆ)... ข้อมูลเหล่านี้ชี้
ไปถึงโลกทัศน์ของมนุษย์เราในอดีตที่ผ่านมา โดยเฉพาะในช่วงเวลาของศตวรรษที่ 20 นี้ทั้งหมด... ด้วยความรู้ที่เราคิดว่าเป็นความจริงที่เวลานั้น ที่กลายเป็นอุปสรรคเสียเองทำให้เราไปยึดติด
อยู่กับความสุขทางกาย ทางวัตถุ ความมั่งคั่งของตนเองและเผ่าพันธุ์ได้กลายเป็นอุดมการณ์อัน
ศักดิ์สิทธิ์ของมนุษย์แทบว่าแต่เพียงประการเดียว ความสุข ความสะดวกสบายชั่วคราวของมนุษย์
ที่ล้วนได้มาด้วยการแลกเปลี่ยน เบียดเบียนเหยียบย่ำธรรมชาติ ได้ทำให้มนุษย์ในอดีตที่เวลานั้นร่วม
กันสร้างสังคมที่เปราะบาง ลวงตา ผิดเพี้ยนแล้วยึดว่าถูกต้องเป็นความจริง และแล้วเราก็ทิ้งผลพวง
ของความคิด ความพิกลพิการทางอุดมการณ์เหล่านี้ให้เป็นมรดกแห่งความทุกข์ทรมานกับลูก
หลานของเรา สิ่งแวดล้อมที่เราอาศัยตอนนี้ได้เริ่มส่งผลสนองตอบให้ประจักษ์ในทุกๆ ด้าน ในทุกสิ่ง
ทุกอย่างที่เราสร้างขึ้นจากวิสัยทัศน์ จากความรู้ของเรา ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นประเด็นทางการเมือง
เศรษฐกิจ หรือสังคม”¹³

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันภายในโลกที่มีอยู่เมื่อมีส่วนทำให้
เล็กลงเพื่อความสามารถในการเข้าใจถึงปัญหาที่แท้จริง การพูดถึงจริยธรรมในองค์กรนั้น สมควรที่
จะได้ทราบปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น จากผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยีที่
ผ่านมา ซึ่งส่งผลทำให้เกิดภาวะความเหลื่อมล้ำต่างๆดังที่ปรากฏ อย่างไรก็ตามไม่มีความแน่นอน
ว่าข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมีความเชื่อมั่นได้ระดับไหน แต่ถ้าสมมุติว่าข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสามารถ
เชื่อถือได้ระดับหนึ่งแล้ว ก็คงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ทุกคนจะได้พิจารณาปรับปรุงองค์กรภายใน
ประเทศของตน โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่าง มนุษย์ต่อมนุษย์ด้วยกัน และ
มนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ในลักษณะที่ไม่มีการแบ่งแยกออกเป็นส่วนที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน
จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่ในช่วงปลายปี 2539 เป็นต้นมา ประเทศในโลกตะวันออกได้พบวิกฤตการณ์

¹³ น.พ. ประสาน ต่างใจ . . . วิทยาศาสตร์จิตวิญญาณ, (กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยธรรม, 2542), หน้า 195 – 199.

ทางเศรษฐกิจ โดยวิกฤตเศรษฐกิจนี้ได้เริ่มขึ้นที่ประเทศไทยขึ้นเป็นแห่งแรก และได้ขยายตัวไปยัง ญี่ปุ่น เกาหลี ฯลฯ สำหรับในส่วนของประเทศไทยนั้น การเริ่มต้นเกิดขึ้นจากการที่

- ประเทศมีการบริโภคในระดับสูง มาก
- อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับ ดอกเบี้ยต่างประเทศ
- มีการปล่อยเงินกู้ของธนาคารจำนวนมากมาให้แก่ธุรกิจกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ อันไม่ได้คำนึงถึงอุปสงค์ที่แท้จริงภายในประเทศที่มีอยู่
- มีการคอร์รัปชันภายในองค์กรธุรกิจมากมาย ทุกระดับในส่วนของ การปล่อยสินเชื่อ สถาบันการเงินต่างๆ

ผลที่ได้รับก็คือ องค์กรธุรกิจต่างๆ จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อการอยู่รอด โดยทำการปรับปรุงขบวนการทำงาน ลดจำนวนพนักงาน ลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงเพื่อรักษาระดับความสามารถในการแข่งขัน มีการปรับลดขนาดขององค์กร ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับคุณภาพ ของการทำงาน ขององค์กรทั้งหมด แต่ในอีกด้านหนึ่งในทางปฏิบัติ ก็ยังคงมีการกระทำที่ไม่คำนึงถึงด้านจริยธรรมเกิดขึ้น ซึ่งปรากฏให้เห็นชัดเจนดังเช่น กรณีที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา อันได้แก่บาง บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ได้มีการตกแต่งบัญชี ของบริษัทเพื่อให้เห็นว่ากิจการของตนเองดีทั้งๆที่ ในความเป็นจริงแล้วบริษัทขาดทุน การกระทำนี้ถือได้ว่าองค์กรนั้นตั้งใจที่จะบิดบังข้อเท็จจริง ชัดต่อจริยธรรมขององค์กร ดังบทความของ คุณธงชัย สันติวงศ์ ที่เขียนเรื่อง คำสาบานกับบรรษัทภิบาล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

“การที่ ก.ล.ต. ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้เรียกบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขนาดใหญ่เกือบพันราย โดยให้หัวหน้าคณะเจ้าหน้าที่บริหาร กับหัวหน้าคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน มาลงนามรับรองรายงานทางการเงิน เท่ากับเป็นคำสาบานว่ารายงานบัญชีนั้นเป็นจริง ไม่มีการแต่งบัญชีตัวเลข ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนให้กลับคืนมา อีกทางหนึ่งคือ คำกล่าวของประธานาธิบดี บุช ที่เรียกร้องให้ยึดมั่นค่านิยมเก่ามาใช้ฟื้นฟูความเชื่อมั่น คือ การทำงานหนัก และความซื่อสัตย์ กับการพูดความจริง เพื่อต่อสู้กับพฤติกรรมคอร์รัปชันในภาคเอกชนที่สร้างความเสื่อมเสียให้กับประเทศชาติ ดูผิวเผินทั้งสองมาตรฐานดังกล่าว ดูแล้วจะเป็นเสมือนเรื่องการขอร้องที่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ และจิตสำนึกที่คิดได้เองของผู้บริหารบริษัทในภาคเอกชน ซึ่งไม่น่าจะใช้ได้ เพราะธรรมชาติที่รู้กัน คือ พ่อค้าไม่ใช่นักบุญ จึงไม่มีวันปล่อยให้โอกาสการทำกำไรผ่านลอยไปง่ายๆ เมื่อรวมกับพฤติกรรมความโลภจากกิเลสมนุษย์โดยธรรมชาติ ควบคู่กับการขาดการอบรมจริยธรรมและความอ่อนยวบของการบังคับใช้กฎหมายลงโทษการคอร์รัปชัน และการหาประโยชน์ใส่ตัวอย่างผิดๆย่อมจะเกิดขึ้นเป็นนิสัย

การจะพัฒนาจริยธรรม นับเป็นเรื่องต้องใช้เวลากันนาน กับการต้องสร้างสังคมแวดล้อมให้ดีขึ้น ทำนองเดียวกันการจะพัฒนาผู้นำนักบริหาร ให้ยึดมั่นทำงานตามค่านิยมที่ดีๆนั้น ก็จะต้องทุ่มเอาใจใส่พัฒนากันจริงจังต่อเนื่องเป็นเวลานาน กับการจะต้องสร้างแบบอย่างให้คนในสังคมยึดมั่นและปฏิบัติใช้กันอย่างแพร่หลายไปทั่วสังคมก่อนจึงจะมีผลได้ กระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาทางวัตถุและการแสวงหาความมั่งคั่งได้กลายเป็นกระแสหลักที่มาพร้อมกับความไว ทำให้คนคิดหาทางรวยมากๆด้วยวิธี รวยง่าย รวยสบาย มีมากเป็นพิเศษ

การมุ่งแสวงหาความเจริญทางวัตถุกับสะสมความมั่งคั่งให้มากนี้เอง ทำให้จริยธรรมเสื่อมนำมาซึ่งพฤติกรรมการฉ้อฉล เบียดเบียน การเอารัดเอาเปรียบ คอร์รัปชันและการโกง รวมไปถึงการไปปดมดเท็จและหลอกลวง ซึ่งรวมไปถึงการแต่งบัญชีเล่นกลกับผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ไปไกลถึงการซื้อสื่อทำประชาสัมพันธ์ สร้างภาพ การสร้างความเชื่อถือผิดๆแก่ผู้บริโภคด้วยทิศทางการพัฒนาที่ขาดการควบคุมและกำกับนี้เอง ทำให้ความเสื่อมทางจริยธรรมกลายเป็นกระแสหลักที่ทำลายคุณภาพมนุษย์และสังคมโดยรวมไปถึงภาวะจิตใจที่ขาดคุณธรรม

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ และเป็นต้นแบบของผู้นำในการคิดค้นทางนวัตกรรมต่างๆมาใช้ ทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ และเครื่องมือทางการเงินและการผลิตต่างๆ จึงเป็นประเทศแรกที่ได้รับผลจากนวัตกรรมทั้งหลายที่ให้คุณค่าข้อดีมากมายของเศรษฐกิจพร้อมกัน ในเวลาเดียวกัน ความเสื่อมเสีย และสูญหายจนทำลายสิ่งดีที่มีมาก่อน ก็เกิดขึ้นก่อนใครได้ด้วยเช่นกัน ทางแก้ไขของผู้นำประเทศจึงอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะมีมาตรการรักษาเส้นทางการพัฒนาให้ได้แต่สิ่งดีจากนวัตกรรมให้มากไว้ โดยให้เหลือสิ่งที่สร้างสรรค์ และยกระดับคุณภาพชีวิตมนุษย์ ขณะเดียวกันหาทางปิดหรือกำกับพลังอำนาจฝ่ายต่ำที่ชอบทำลาย และเอาเปรียบกรณีการปฏิบัติตามแนวบรรษัทภิบาลในสหรัฐนั้น ที่ผ่านมานับว่ามีช่องโหว่เกิดขึ้น ด้วยเหตุที่เป็นของใหม่ซึ่งสมควรต้องได้รับการสปรบประมาณ และต่อว่าบ้างไม่มากก็น้อย แต่ขณะเดียวกัน การลงมือแก้ไขให้ได้ผลในทันใดก็สะท้อนถึง ความเป็นผู้นำ ที่ควรได้รับการให้อภัย และถ้าทำสำเร็จได้ก็ควรแก่การยกย่องด้วย เช่นกัน การให้มาลงนามรับรองในทำนองสาบานนั้น แท้จริงเป็นเพียงพิธีการอย่างหนึ่งบนรากฐานของระดับจิตสำนึกและคุณธรรมที่มีเหลืออยู่ ที่สำคัญกว่า คือเมื่อรู้ถึงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น การแก้ไขตรงไปตรงมาด้วยการออกกฎหมายลงโทษที่รุนแรงได้มีการทำและบังคับใช้อย่างรวดเร็ว การลงนามรับรองคำสาบานจึงเป็นเพียงกิจกรรมเสริมเท่านั้น ตัวอย่างนี้หากจะนำมาใช้ในประเทศไทย ขออย่าได้สร้างบรรษัทภิบาลด้วยการใช้คำสาบานเด็ดขาด ตราบใดที่กฎหมายมีออกมามากมายแต่ยังบังคับใช้กับใครๆไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากนิสสัยผู้นำยังใช้สโลโก้ไทย ก็

คือ ปากว่าตาขยิบ กับ การลงโทษด้วยลมปากกับด้วยวิธีไข่ห่อสำลีแล้ว บรรษัทภิบาล ย่อมห่างไกล และต้องคิดกันใหม่ เพราะเรื่องแบบนี้เลียนแบบกันไม่ได้ แต่ต้องคิดให้เหมาะกับตัวเอง “¹⁴

กลยุทธ์การบริหารองค์กร

กลยุทธ์การจัดการองค์กรจากมุมมองของขุนคลัง ดร. สมคิด จาตุศรีพิทักษ์¹⁵ มีความเห็นว่า ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีและการเมืองของโลกปัจจุบันได้สร้างกระแสความกดดันแก่องค์กรทั้งหลายทั้งในภาคเอกชนและราชการที่จะต้องปรับตัวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรในทิศทางที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป แต่บ่อยครั้งที่ความคิดริเริ่มแห่งการเปลี่ยนแปลง ต้องประสบกับอุปสรรคและเผชิญกับการต่อต้านจนในที่สุดกลับต้องพบกับความล้มเหลวและกลายเป็นชนวนที่นำไปสู่ความขัดแย้งภายในองค์กรจนยากที่จะประสาน การต่อต้านความเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมชาติของมนุษย์

องค์กรนั้น คือสถานที่รวมของมนุษย์ และสิ่งที่ยากลำบากที่สุดของการบริหารองค์กรก็คือ การบริหารมนุษย์ มนุษย์แต่ละคนต่างก็มีความคิด ความรู้สึก มีทัศนคติและการมองการณ์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานและภูมิหลังของแต่ละบุคคล บุคคลบางกลุ่มอาจจะมองเห็นและตีความการเปลี่ยนแปลงใดๆขององค์กรว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและพร้อมที่จะปรับตัวเข้าหา แต่สำหรับบุคคลบางกลุ่ม การเปลี่ยนแปลงใดๆ คือความไม่แน่นอนของอนาคตและเป็นความเสี่ยงภัยที่พึงหลีกเลี่ยงหากกระทำได้ และหนทางหนึ่งของการหลีกเลี่ยงความเปลี่ยนแปลงก็คือการต่อต้าน แต่การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้นมิได้หมายความว่า ผู้ต่อต้านเป็นบุคคลที่ชั่วร้ายหรือไม่พึงปรารถนา เพราะการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้น โดยพื้นฐานแล้ว คือธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งต้องการความมั่นคงในชีวิต ทุกคนในองค์กร ย่อมไม่ชอบเผชิญกับความเสี่ยงภัย หรือความไม่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากเขามีความพึงพอใจในสถานภาพของเขาในปัจจุบัน ฉะนั้นเมื่อใดก็ตามที่มีสัญญาณแห่งการเปลี่ยนแปลง สัญชาตญาณการป้องกันตนเองจะเริ่มผลัดดันให้เกิดความเคลือบไหว และแสวงหาแนวร่วมเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ตนเอง การรวมกลุ่มเพื่อต่อต้านการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งปกติ ... ฉะนั้นสิ่งที่ทำลายความสามารถของผู้บริหาร ก็คือ หากการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่จำเป็นแล้ว เขาจะสามารถบริหารเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นอย่างไร โดยที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและแตกร้างภายในองค์กร... ผู้บริหารก็ต้องตระเตรียมแนวทางให้พร้อมที่จะเข้าเผชิญด้วยการใช้วิจารณญาณและสติแทนการใช้อารมณ์ ถ้าหากผู้บริหารสามารถจำแนกแยกแยะและเข้าถึงจิตใจของผู้ต่อต้าน แนวทางแก้ไขอย่างสันติและนุ่มนวลย่อมจะ

¹⁴ ธงชัย สันติวงษ์, " คำสาบานกับบรรษัทภิบาล, " กรุงเทพธุรกิจ, 19 สิงหาคม 2545, หน้า 12.

¹⁵ ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, วิสัยทัศน์ขุนคลังสมคิด ว่าด้วยแนวคิดและกลยุทธ์บริษัทประเทศไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผู้จัดการ, 2544), หน้า 143 – 148.

เกิดขึ้นได้ แต่ถ้าหากมุ่งเน้นเพียงการใช้อำนาจเข้าบังคับ การเปลี่ยนแปลงในขั้นต้นอาจเกิดขึ้นได้ แต่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงนั้น ความแตกร้าวจะเกิดขึ้นและยากที่จะประสาน ความร้าวนั้นภายในองค์กรจะติดตามมาอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง...

ฉะนั้นการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงด้วยการใช้กำลังบังคับจึงควรเป็นวิธีสุดท้ายที่จะเลือก และใช้ก็ต่อเมื่อองค์กรนั้นกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤต ซึ่งหากไม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยรีบด่วนแล้ว จะก่อให้เกิดความถดถอยหรือความหายนะต่อองค์กรนั้นเท่านั้น... มนุษย์ทุกคนล้วนแต่ต้องการ ให้เกียรติและการได้รับการยอมรับในความเห็นของตน ฉะนั้นวิถีทางหนึ่งของการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงก็คือ การกำหนดให้ผู้นำกลุ่มทั้งฝ่ายสนับสนุนและต่อต้านได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมแห่งการเปลี่ยนแปลงซึ่งผู้บริหารเองจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยตนเองโดยตรง ... แต่ถ้าหากผู้บริหารรู้จักวางตนให้เป็นกลาง คอยทำหน้าที่เป็นผู้คุมเกม ใช้ศิลปะในการโน้มน้าวและชี้แนะ รู้จักใช้จังหวะจะโคน ผ่อนสั้นผ่อนยาว ก็จะช่วยให้โครงการหรือกิจกรรมนั้นๆสามารถไปสู่ข้อสรุปที่ปรารถนาโดยไม่สะดุด ...

การเปลี่ยนแปลงใดๆภายในองค์กรไม่ใช่ของยากที่จะกระทำ แต่การเปลี่ยนแปลงโดยไม่มี ความขัดแย้ง หรือมีระดับความขัดแย้งต่ำและสามารถควบคุมได้เป็นสิ่งที่ยากและท้าทายผู้บริหาร ทุกคนในทุกองค์กร ซึ่งยากที่จะปฏิเสธการรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็วในอนาคตข้างหน้า

จิตสำนึกของผู้บริหารองค์กร

เมื่อก้าวถึงจิตสำนึกขององค์กรนั้น ขอนำแนวคิดของ ท่านพระธรรมปิฎก ในหนังสือ ธรรมนุญชีวิต ความบางตอนในเรื่องของคุณสมบัติของผู้ปกครอง หรือผู้บริหาร มีใจความว่า

“ ท่านผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน ผู้นำ และผู้ปกครองรัฐตั้งแต่พระเจ้าจักรพรรดิพระมหากษัตริย์ ตลอด จนนักปกครองโดยทั่วไป มีหลักธรรมที่เป็นคุณสมบัติ และข้อปฏิบัติ ดังนี้

คุณธรรมของผู้ปกครอง หรือ ราชนธรรม(ธรรมของพระราชา) 10 ประการ ดังนี้

1. ให้ปันช่วยประชา คือ บำเพ็ญตนเป็นผู้ให้โดยมุ่งปกครอง หรือทำงานเพื่อให้เขาได้ มิใช่เพื่อจะเอาจากเขา เอาใจใส่อำนวยความสะดวก จัดสรรการสงเคราะห์ อนุเคราะห์ ให้ ประชาชนราษฎรได้รับประโยชน์สุข ความสะดวกปลอดภัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้เดือดร้อน ประสพทุกข์และให้ความสนับสนุนแก่คนทำความดี
2. รักษาความสุจริต คือ ประพฤติดีงามสำรวมกายและวจีหวาร ประกอบแต่การสุจริต รักษาภคิตตคุณ ประพฤติให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นทีเคารพนับถือของประชาชนราษฎร มิให้มีข้อที่ผู้ใดจะดูแคลน

3. บำเพ็ญกิจด้วยเสียดสละ คือ สามารถเสียดสละความสุขสำราญ เป็นต้น ตลอดจนชีวิตของตนเอง เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง
4. ปฏิบัติการโดยซื่อตรง คือ ซื่อตรงทรงสัตย์ไว้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน
5. มีความอ่อนโยนเข้าถึงคน คือ มีธรรมาศัยไม่เยอเยิ่ง หยาบคายกระด้างถือตน มีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีภริยาสุภาพนุ่มนวลละมุนละไม ควรได้รับความรักภักดีแต่มีชาติยาเกรง
6. พันมัวเมาด้วยเผากิเลส คือ แผลเผากิเลส ตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำจิต ระวังยับยั้งข่มใจได้ ไม่หลงใหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและการปรนเปรอ มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออยู่อย่างง่าย ๆ สามีญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจในหน้าที่ให้บริบูรณ์
7. ถือเหตุผลไม่โกรธา คือ ไม่กราดเกรี้ยว ไม่วินิจฉัยความและกระทำการด้วยอำนาจความโกรธ มีเมตตาประจำใจไว้ ระวังความเคืองชุน่ วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันสุขุมราบเรียบตามธรรม
8. มือหิงสน่าร่วมเย็น คือ ไม่หลงระเห็จอำนาจ ไม่บีบบังคับขี่ มีความกรุณา ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใด ด้วยความอาฆาตเกลียดชัง
9. ชำระเชษฐด้วยขันติ คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ อดทนต่อความเหน็ดเหนื่อย ถึงจะลำบากกายนำเหนื่อยหน่ายเพียงไร ก็ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกข่มขู่ด้วยถ้อยคำเสียดสีถากถางอย่างไร ก็ไม่หมดกำลังใจ ไม่ยอมละทิ้งกิจการณียที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม
10. มีปฏิบัติคลาดจากธรรม คือ ประพฤติมิให้ผิดจากพระศาสนธรรม อันถือประโยชน์สุขความดีงามของรัฐและราษฎร์เป็นที่ตั้ง อันใดประชาราษฎร์ปรารถนาโดยชอบธรรมก็ไม่ขัดขืน การใดจะเป็นไปโดยชอบธรรม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ก็ไม่ขัดขวางวางตนเป็นหลัก หนักแน่นในธรรม คงที่ ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหว เพราะถ้อยคำดีร้าย ลากัดการะหรืออิฐฐารมย์อนินฐฐารมณใด ๆ สถิตมั่นในธรรม ทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม ก็ดี นิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ก็ดี ไม่ประพฤติให้คลาดเคลื่อนวิบัติไป

ในส่วนของการละเว้นอคตินั้นการที่จะขจัดความลำเอียงได้เป็นสิ่งที่สำคัญ หลักธรรมคำสั่งสอนของขงจื้อ ซึ่งเขียนโดย คุณละเอียด ศีลान้อย กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดความลำเอียง ไว้ที่น่าสนใจดังนี้คือ

“มนุษย์จะมีความละเอียด เมื่อใดที่เขาเกิดมีความรู้สึกใคร่เอ็นดูขึ้นมาในใจมนุษย์จะมีความละเอียด เมื่อใดที่เขาเกิดมีความรู้สึกไม่ชอบหรือรังเกียจเหยียดหยามมนุษย์จะมีความละเอียด เมื่อใดที่เขาเกิดมีความรู้สึกหวาดหวั่น พรันพริ้งหรือเกรงกลัว รวมทั้งเมื่อเกิดมีความรู้สึกเคารพนับถือด้วย มนุษย์จะมีความละเอียด เมื่อใดที่เขาเกิดมีความรู้สึกเศร้าโศกและสงสาร มนุษย์จะมีความละเอียด เมื่อใดที่เขาเกิดมีความรู้สึกหึงงอนของหอนและหยาบคาย ดังนั้นมันปรากฏว่ามีน้อยคนเหลือเกินในโลกนี้ ที่เมื่อเกิดมีความรักในสิ่งใดแล้ว จะสามารถทราบถึงคุณสมบัติที่เลวทรามของสิ่งที่เขารักได้ในขณะเดียวกันนั้น และมีน้อยคนอีกเช่นกัน ที่เมื่อเกลียดสิ่งใดแล้วจะยังสามารถทราบได้ถึงคุณสมบัติที่ดีๆของสิ่งที่เขาเกลียด”¹⁶

ดังนั้นเพื่อให้ปราศจากซึ่งความลำเอียง อันนำไปสู่การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมภายในองค์กรแล้ว ผู้บริหาร หรือผู้ปกครอง ควรมีความตระหนักในความยุติธรรม และเที่ยงตรงของจิตใจ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอีกด้วย

คำถามหัวข้อที่ 3

1. ท่านคิดว่า ทางเลือกของการบริหารองค์กรเพื่อความอยู่รอดนั้น อันนำไปสู่การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานที่เป็นอยู่ ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ กับการนำกลยุทธ์ต่างๆมาใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์กร
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าจิตสำนึกของผู้บริหารองค์เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการบริหารงานไปสู่ความสำเร็จในภาพรวมทั้งหมด

หัวข้อที่ 4 ประสิทธิภาพ ระบบตลาดในเชิงเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ และมุมมองด้านจริยธรรม

จะเห็นได้ว่าการศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์ที่ผ่านมาเน้นมุ่งเน้นปลูกฝังให้ผู้ศึกษาเข้าใจทฤษฎีภายใต้ข้อสมมุติต่างๆที่กำหนดให้ ซึ่งขัดกับโลกแห่งความเป็นจริง อันเป็นสาเหตุให้ การนำทฤษฎีต่างๆมาประยุกต์ใช้ ปราศจากความมั่นใจในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เป็นการลองผิดและถูกเรื่อยไป ในอีกด้านหนึ่งที่เป็นจริงของชีวิต นักเศรษฐศาสตร์กำลังเผชิญหน้ากับความเจริญก้าวหน้ายุคโลกาภิวัตน์ ทั้งทางด้านการติดต่อสื่อสาร และเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ใครรู้ข้อมูลผู้นั้น คือ ผู้ที่มีอำนาจ มีโอกาสที่ดีเหนือกว่าผู้อื่น ดังนั้นเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจจึงเสมือนถูกผลักดันโดยอัตโนมัติให้ขับเคลื่อนพลังงานไปสู่การมีความมั่งคั่ง การแข่งขัน การสร้างอำนาจ ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จริยธรรมจึงเป็นแต่เพียงเสียงเบาบางแทบจะไม่ได้ยิน หรือถ้าหาก

¹⁶ ละเอียด ศิลา น้อย . 2529. สร้างชีวิตและสังคมตามหลักคำสอนของขงจื้อ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า. หน้า 52.

ได้ยื่นแล้ว ก็ตาม จริยธรรมในสาขานี้ก็จะไร้ซึ่งอำนาจในการที่จะนำมาซึ่งการจัดสรรสิ่งต่างๆอย่าง เป็นธรรม เพื่อความปิติสุข และความพอใจของสังคมส่วนรวม ประเทศเล็กและประเทศใหญ่ใน ปัจจุบัน ต่างก็มุ่งหน้าสู่การแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการสร้างกลยุทธ์เพื่อเอาชนะคู่ต่อสู้ ซึ่ง แน่นนอนว่า การแข่งขันทำการรบทางเศรษฐกิจครั้งนี้ ผู้ชนะย่อมมีไม่มาก

เศรษฐศาสตร์ธุรกิจกับมุมมองในด้านจริยธรรม

เศรษฐศาสตร์ธุรกิจนั้น ในความเป็นจริงแล้วเป็นศาสตร์ที่ผสมกันระหว่างเศรษฐศาสตร์ และบางส่วนของบริหารธุรกิจ ทั้งนี้เพราะการศึกษาทางด้านบริหารธุรกิจนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจหลักการทางด้านเศรษฐศาสตร์เสียก่อน จึงจะสามารถประยุกต์ศาสตร์ของวิชาบริหาร ธุกิจเข้ามาใช้ในทางปฏิบัติได้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นักปราชญ์ได้อธิบายถึงความหมายของจริยธรรมธุรกิจว่าเป็นการนำหลักแห่งความถูกต้อง มาใช้ในพฤติกรรมทางธุรกิจ พฤติกรรมใดถูกต้องตามหลักจริยธรรมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความ สอดคล้องหรือขัดแย้งของพฤติกรรมนั้นกับค่านิยมเกี่ยวกับความถูกต้องและความยุติธรรมของ สังคมนั้นๆ ศาสตราจารย์ จอร์จ สไตเนอร์ กล่าวว่า จริยธรรมของธุรกิจอาจมิได้เกี่ยวข้องกับโดยตรง กับกฎหมายและศีลธรรมเท่านั้นและไม่จำเป็นต้องตรงกับค่านิยม ทักษะจิตส่วนตัวของผู้บริหารกิจการ ธุรกิจต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งวงในและวงนอก ผู้เกี่ยวข้องวงในได้แก่ ผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย (Stakeholders) โดยตรงของกิจการ เป็นต้นว่าผู้ถือหุ้น ลูกจ้าง เจ้าหนี้ ส่วนผู้เกี่ยวข้อง วงในได้แก่ ชุมชน คู่แข่งขัน รัฐบาลและสังคมโดยส่วนรวม

ความหมายของจริยธรรมธุรกิจของศาสตราจารย์ จอร์จ สไตเนอร์ ชี้ให้เห็นชัดถึงข้อเท็จจริงหลายประการที่เป็นประโยชน์ กล่าวคือ การมีจริยธรรมและความถูกต้องนั้นไม่จำเป็นต้องตรงกับ ความคิดของคนใดคนหนึ่งหากแต่ว่าเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกัน และที่สำคัญที่สุด คือการสะท้อนถึงความจำเป็นขององค์กรธุรกิจในการตอบสนองของกลุ่มคนต่างๆ เช่น พนักงาน ลูกค้านักลงทุน และอื่นๆพร้อมกัน มิใช่การมุ่งถึงแต่ผลประโยชน์ของเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น **การจัดการธุรกิจโดยคำนึงถึงจริยธรรมจึงต้องสร้างดุลของผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มคน ต่างๆ และสังคมอย่างเหมาะสม**

ความจำเป็นในการสร้างดุลดังกล่าวทำให้ประเด็นเรื่องจริยธรรมมีความสำคัญสูงขึ้น เพราะโดยเบื้องต้นและที่สุดของจริยธรรมนั้นก็คือ ความเชื่อถือแม้ว่าแต่ละบุคคลอาจจะทำการ เพื่อประโยชน์ส่วนตนได้ แต่สังคมทั้งระบบจะต้องทำงานภายใต้ความเชื่อถือซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคคลและสถาบันต่างๆ ผู้ซื้อสินค้าต้องมีความเชื่อถือในผู้ผลิต ผู้ฝากเงินต้องมีความเชื่อ ถือในสถาบันการเงิน สังคมธุรกิจจึงจะดำรงอยู่ได้ ดังนั้นความสำคัญโดยเนื้อแท้ของการกระทำที่ ขาดจริยธรรมนั้น มิใช่อยู่ที่ผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม หากแต่จะเป็นการทำลายความเชื่อถือ

ระหว่างกัน อันจะทำให้กลไกของสังคมธุรกิจชำรุดทรุดโทรม ... อะไรเป็นเหตุจูงใจให้เกิดพฤติกรรมของการฉ้อฉลและความตกต่ำทางด้านจริยธรรม ความโลภและความไม่รู้จักพอน่าจะเป็น ตัวการที่สำคัญที่สุด เพราะผู้ประกอบการมีพฤติกรรมฉ้อฉลทางเศรษฐกิจเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่มีฐานะพื้นฐานทางสังคมที่พ้นจากปัญหาบีบคั้นทางเศรษฐกิจพื้นฐานแล้วเป็นส่วนใหญ่ สิ่งที่น่าประหลาดใจสำหรับประเทศไทย ก็คือ ในขณะที่ต่างประเทศให้ความสำคัญ และความจริงจังต่อการปราบปรามพฤติกรรมฉ้อฉลทางเศรษฐกิจ สังคมไทยกลับขาดความเอาใจจริงจังในเรื่องนี้ และบางครั้งก็มีความนิยมที่ผิด เช่น การถือเอาความสามารถในการโกงและฉ้อฉล หรือความสามารถหลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์ได้ถือเป็นการมีความสามารถ ยิ่งไปกว่านั้น มาตรการที่เราคิดว่าจะเป็นมาตรการปราบปรามและขจัดผู้ประกอบการที่มีพฤติกรรมฉ้อฉล ขึ้นอยู่กับว่าผู้มีพฤติกรรมมิชอบนั้นคือผู้ใด มีเส้นสายโยงลึกล้ำเพียงใดกับผู้มีอำนาจในสังคมธุรกิจการเมือง ปรากฏการณ์เหล่านี้แท้จริงแล้วคือ รากเหง้าแห่งการนำไปสู่ความเสื่อมของจริยธรรมธุรกิจในปัจจุบัน

การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ว่าเป็นสิ่งที่ยากแล้วแต่การยกระดับจริยธรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะในสังคมการเมืองธุรกิจ ดูเหมือนจะยากยิ่งกว่าเพราะไม่เพียงเกี่ยวข้องกับกฎหมาย แต่ยังเกี่ยวพันไปถึงการลงรากลึกต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยม และที่สำคัญก็คือ จะต้องอาศัยความมุ่งมั่นและความกล้าหาญอันยิ่งใหญ่ที่จะกระทำการดังกล่าวให้บังเกิดผล

ระบบเศรษฐกิจในมุมมองของจักรวาลสากล¹⁷

ดร. สุวินัย ภรณวลัย ได้เขียนถึงภาพรวม ระบบเศรษฐกิจในมุมมองของจักรวาลสากล ไว้ในหนังสือของท่านชื่อ วิชั่น 2002 ปริทัศน์ โดยมีใจความตอนหนึ่ง กล่าวถึงความเห็นของนายแพทย์ ประสาน ต่างใจ อย่างน่าสนใจ ดังใจความต่อไปนี้

“ในสามศตวรรษที่ผ่านมาโลกและสังคมมนุษย์ได้มุ่งแสวงหาอารยธรรมและความสำเร็จทางวัตถุนิยมอย่างคร่ำเคร่งและเร่าร้อน ตะเกียกตะกายไขว่คว้าชนิดที่ว่า ฟาก็ไม่อาจขวาง โดยที่หาใครสักคนที่จะหยุดคิดสักนิดว่า ความเจริญพัฒนาทางวัตถุนั้น ได้มาด้วยการแลกเปลี่ยนทรัพยากรธรรมชาติของโลก อันเป็นสิ่งที่รองรับความคงอยู่ได้ของชีวิต อย่างที่ไม่มีวันจะหามาทดแทนใช้คืนได้อีกอย่างไร หากว่ามันถูกนำมาใช้อย่างไม่ยั้งยั้งจนเกินขอบเขตที่ธรรมชาติจะสนองตอบได้ เพราะว่าด้วยระบบเศรษฐกิจที่มีศูนย์กลางอยู่ที่การหากำไรสูงสุดบนภาพลวงตาทรัพยากรแผ่นดินมันจะต้องหมดสิ้นไปในวันใดวันหนึ่ง ยิ่งพัฒนามาก เจริญมาก อยากรมาก และต้องการมาก วันเวลานั้นก็จะมาถึงเร็วขึ้นและในที่สุดวันนั้นก็มาถึง แม้ว่ายังมีน้อยคนยิ่งนักที่จะ

¹⁷ ดร. สุวินัย ภรณวลัย, วิชั่น 2002 ปริทัศน์ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เจได, 2544), หน้า 52, 57-61.

ตระหนักและล่วงรู้เช่นนั้น และยิ่งน้อยคนยิ่งกว่าที่จะล่วงรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากความขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ และผลร้ายที่จะกระทบกับสังคมของมนุษยชาติ อันเกิดมาจากการต่อสู้แย่งชิงความเจริญก้าวหน้า บนความพินาศล่มสลายของระบบนิเวศน์ และคุณภาพของสรรพสิ่ง การต่อสู้แย่งชิงที่ส่งผลให้คนแพ้ต้องหนีหรือตายไป ไม่ว่าจะใครหรือที่ไหน รวมทั้งผู้ชนะ ผู้ฉลาดและผู้กล้าก็ ต้องเผชิญกับโรคเอดส์ มะเร็ง อากาศเป็นพิษ น้ำและอาหารเป็นพิษ เสี่ยงต่อสงคราม การวินาศกรรมที่ผลพวงของความพัฒนาเบียดเสียดขัดแย้งกันตายได้เท่าเทียมกัน”

เมื่อมนุษย์แสวงหาแต่อำนาจ ที่เห็นผลระยะสั้นได้จริง อำนาจและความมั่งคั่งจึงกลายเป็นอุดมการณ์หรือเป้าหมายสูงสุด กลายเป็นความสำเร็จเบ็ดเสร็จที่มนุษย์ทุกคนควรจะมีแสวงหา ทั้งๆที่รู้ดีว่า สิ่งที่ถูกกล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นแง่คิดของ ดร. สุวินัย ภรณวลัย ซึ่งคงไม่ต้องอธิบายอะไรอีกเพราะความหมายนั้นสามารถ เข้าใจได้อย่างชัดเจน ถึงเป้าหมายของระบบเศรษฐกิจในมุมมองของจักรวาลสากลนั้น คือ การที่มนุษย์จะพ้นจากหายนะในอนาคตได้นั้น จำเป็นต้องมีระบบเศรษฐกิจในมุมมองใหม่ ที่รวมเอาสังคมส่วนรวม และสัมพันธ์ภาพที่ทุกสิ่งทุกอย่าง มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน มาเป็นหลักในการกำหนดการจัดสรรสิ่งต่างๆ

ความเสื่อมของจริยธรรมกับปัญหาเศรษฐกิจ

จะเห็นได้ว่าจริยธรรมทางสังคมนั้น อ่อนแอในระดับที่น่าตกใจ หากพิจารณาจาก บทความความดังต่อไปนี้

“ กรุงเทพมหานคร บทบรรณานิติการ ปีที่ 15 ฉบับที่ 5094 วันอังคารที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2545 คอรัปชั่นยุคใหม่ ... คณะนักศึกษามหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (วปรอ. 4414) เสนออุทฺทศาสตร์ ปี 2546 – 2550 สะท้อนปัญหาของชาติ 4 ปี ข้างหน้าในด้านต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาคอรัปชั่น ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่า ปัญหาคอรัปชั่นจะทวีความรุนแรงมากขึ้น แต่จะมีความแนบเนียนขึ้น การคอรัปชั่นจะเกิดขึ้นในหมู่ข้าราชการ ด้วยค่านิยม คุณลักษณะประจำชาติในเรื่องระบบอุปถัมภ์ ระบบพรรคพวกยังมีสูง ทำให้เป็นจุดอ่อนในการจัดระเบียบสังคมเข้าสู่ระบบที่จะส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษานักศึกษากลุ่มนี้อาจไม่แตกต่างจากความเป็นจริงในระบบการเมืองไทย ที่วัฒนธรรมการคอรัปชั่นกลายเป็นปรากฏการณ์ปกติ ที่ต้องทำใจยอมรับให้ได้ถึงแม้กระบวนการในการจัดการคอรัปชั่นจะเข้มแข็งขึ้น ด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) แต่วิธีการที่แนบเนียนของการคอรัปชั่น จะทำให้การจัดการเป็นไปด้วยความยากลำบากมากขึ้น เมื่อพิจารณาประกอบกับการเมืองยุคใหม่ที่มุ่งเน้นมันสมอง ความเก่งกาจในการแก้ปัญหาชาติโดยละเลยความสุจริต โปร่งใสในการทำงาน 4 ปีจากนี้จึงน่าจะเป็น 4 ปีที่เมล็ดพันธุ์แห่งการคอรัปชั่นจะเติบโตงอกงามมากขึ้น

ในห้วงระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา มีกรณีทุจริตมากมายในการเมืองที่ปรากฏต่อสาธารณะ การทุจริตจัดซื้อยา และเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข นับเป็นกรณีตัวอย่างที่นำไปสู่การลงโทษเด็ดขาดกับนักการเมืองที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อีกทั้งทำให้นักการเมืองบางคนที่อยู่ในข่ายทุจริตและอาจถูกพิจารณาลงโทษเช่นเดียวกัน แสดงอาการตื่นกลัวจนเผยให้เห็นพฤติกรรมที่น่าเศร้าใจอีกด้านหนึ่ง การทุจริตนมซึ่งเกี่ยวข้องกับข้าราชการระดับสูงของกระทรวงมหาดไทย ล่าสุดในระดับชาติประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับต้นๆของประเทศที่มีการทุจริต คอร์รัปชันมากที่สุด การฉ้อราษฎร์บังหลวงที่ระบาดทั่วเอเชียแปซิฟิก ส่งผลร้ายต่อการปฏิรูปทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (เอดีบี) เคยเตือนว่า การฉ้อราษฎร์บังหลวงที่ลามไปทั่วนั้น จะสร้างความเสียหายใหญ่หลวงถ้าหากไม่ลงมือขจัดให้สิ้นซาก ทั้งต่อโครงสร้างและการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ รวมทั้งต่อการลงทุนโดยตรง เนื่องจาก 1 ใน 3 ของการลงทุนเป็นเงินที่ต้องจ่ายใต้โต๊ะให้กับนักการเมือง และข้าราชการที่ฉ้อฉล

รูปแบบการทุจริต คอร์รัปชันของประเทศไทย ได้มีการพัฒนาการจากการทุจริต คอร์รัปชันในกระทรวงที่เกี่ยวกับการประมูลสร้างทางทั้งหลาย มาเป็นการทุจริตคอร์รัปชันในกระทรวงด้านสังคม เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการมากขึ้น ก่อนหน้านั้น กรุงเทพมหานคร เคยเสนอข่าวการทุจริตในวงการศึกษา เรื่องตำราเถื่อนของกรมวิชาการ ที่น่าเชื่อว่าข้าราชการระดับสูงที่เกี่ยวข้องในการอนุมัติให้จัดพิมพ์มีส่วนรู้เห็น แต่ในที่สุด ก็มีการดำเนินคดีฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งเฉพาะสำนักพิมพ์ 3 แห่งเท่านั้น นี่เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนวัฒนธรรมการทำงานของข้าราชการไทยที่อิงอยู่กับระบบอุปถัมภ์ และมองเห็นรายได้จากเงินใต้โต๊ะ ซึ่งในบางกรณีเป็นเรื่องที่ผู้จ่ายยินดีจ่ายให้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการติดต่อกับราชการ เป็นเรื่องปกติที่เหมือนไม่มีความผิดอะไร และถ้าส่วนหัวขาดจิตสำนึก ไม่ให้ความสำคัญกับการบริหารที่ไม่โปร่งใสแล้ว ก็จะทำนองหัวสายหางกระดิก เป็นรัฐบาลบุฟเฟต์คาบิเน็ต เหมือนในอดีตยุคหนึ่ง ที่นำไปสู่ข้ออ้างในการปฏิวัติยึดอำนาจจากรัฐบาลมาแล้ว

จะเห็นว่า งานวิจัยของคณะนักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชนชิ้นนี้ เป็นการตอกย้ำความเชื่อที่ว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันในราชการ และการเมืองไทยจำนวนมาก ในขณะเดียวกันประสบการณ์การทุจริต คอร์รัปชันที่ผ่านมา ได้สอนให้นักการเมือง ข้าราชการฉ้อฉล เรียนรู้ไม่เพียงการทุจริตที่ไม่มีใบเสร็จเท่านั้น หากยังเป็นการทุจริตที่แนบเนียนจนยากที่จะจับได้ด้วย หากยังมีข้าราชการ นักการเมืองที่ทุจริตหลงเหลืออยู่บ้าง คนเหล่านี้อาจจะมิบทบาทสำคัญในการแจ้งเตือนความไม่ชอบมาพากลที่เกิดขึ้น เราปรารถนาให้ผลการวิจัยที่บอกความจริงอันจะเกิดขึ้นในสังคมไทย 4 ปีจากนี้ เป็นงานวิจัยที่กระตุ้นให้สังคมตื่นตัว และร่วมกันทำลายเนื้อร้ายที่กัดกินสังคมขึ้นนี้เสีย เพราะหากปล่อยให้การโกงกินตั้งแต่ระดับเล็กๆ จนถึงระดับใหญ่เป็นเรื่องปกติธรรมดา หายนะเท่านั้นที่รออยู่เบื้องหน้า

นอกจากนี้ ผลวิจัย วปรอ.เผยแพร่ศาสตร์เศรษฐกิจ ปี 46-50 ยังถูกกดดันให้เป็นไปตาม กระแสโลกที่ไทยยังไม่พร้อม ส่งผลให้ยิ่งพัฒนาที่จะยิ่งเป็นหนี้ ซึ่งการวางโครงสร้างพื้นฐานทางด้านการแข่งขันต้องลงทุนสูงขณะที่หนี้สาธารณะ 2.9 ล้านล้านบาท ยังคงเป็นอุปสรรคทั้งด้านการจัดทำงานงบประมาณยักรัฐบาลเดินถูกทางผลักดันเศรษฐกิจพอเพียง เป็นรากฐานให้ประชาชน ผลงานวิจัยของคณะนักศึกษาศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่น 4414 (วปรอ.4414) ที่มี พล.ท. ประพาฬ นิลวงศ์ ผู้บัญชาการศูนย์รักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธานรุ่นไม่เพียงแต่ระบุเนื้อหาทางการเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อมในอีก 4 ปีข้างหน้าไว้อย่างน่าสนใจเท่านั้น ยังมีมุมมองด้านเศรษฐกิจที่น่าจับตาอย่างยิ่ง

สำหรับมุมมองด้านเศรษฐกิจมี ดร. ก้องเกียรติ โอบา สงวนการ ประธานบริหารบริษัทหลักทรัพย์แอสเซทพลัสจำกัด เป็นประธานกลุ่มยุทธศาสตร์ด้านนี้ มีสมาชิกกลุ่มประกอบด้วย นายสมชาย สกุลรัตน์ ประธานธนาคารทหารไทย ดร. สุณี ศรีอรทัยกุล นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ และนายบุญคุณลี ปลั่งศิริ ประธานบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่นเป็นต้น เนื้อหาผลวิจัยส่วนที่ 1 สภาวะแวดล้อมด้านเศรษฐกิจห่วงปี 46-50 ระบุว่าความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจไทยกับเศรษฐกิจโลกยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ คือ ปัจจัยสำคัญในการลดหนี้สินของประเทศ แต่ในห้วงเวลายังล่อแหลมต่อสัญญาณอันตราย คือการพัฒนาที่ยังพัฒนา กลับยิ่งเป็นหนี้ การลงทุนเพื่ออนาคตมีน้อย และยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจถูกกดดันให้เป็นไปตามกระแสโลกที่ไทยยังไม่พร้อม

การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจบนพื้นฐานความรู้เทคโนโลยี ทรัพยากรบุคคล การบริหารจัดการ และโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อมภายใน 5 ปีข้างหน้า ต้องใช้เงินลงทุนสูง ในขณะที่หนี้สาธารณะของประเทศก้อนใหญ่ 2.9 ล้านล้านบาท เป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดทำงานงบประมาณเพื่อปรับปรุงขีดความสามารถดังกล่าว

เนื้อหาของผลวิจัยยังชี้อีกว่า แม้ประเทศในกลุ่มสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะมีความพยายามในการรวมตัวกันเพื่อสร้างตลาดและอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ แต่ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรเพราะระดับเศรษฐกิจที่แตกต่างกันและยังคำนึงถึงผลประโยชน์เฉพาะประเทศตนในระยะสั้น นอกจากนี้สังคมไทยท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ยังมีลักษณะบริโภคนิยมและวัตถุนิยมเป็นผู้ซื้อและผู้บริโภคเทคโนโลยีมากกว่าการเป็นผู้ผลิตและพัฒนา คนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งยังเป็นเกษตรกรยังมีความยากจน ในห้วงเวลาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยวางรากฐานระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเอง ระบบเศรษฐกิจที่จะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่ก็ยังขยายไปสู่การปฏิบัติได้ไม่ทั่วถึง ธุรกิจขนาดใหญ่ เศรษฐกิจสำคัญของประเทศบางส่วนอยู่ในมือของชาวต่างชาติทำให้แนวทางการพัฒนา แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งเน้นให้น้ำหนักการปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจระดับรากหญ้าถึงระดับมหภาคจะมีข้อจำกัด และจะไม่ค่อยได้รับ

ความร่วมมือจากธุรกิจต่างชาติที่ค้ำึงถึงผลประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก อีกทั้งผลกำไรจากธุรกิจสำคัญดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ก็ยังไหลออกนอกประเทศ มีหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นบางส่วน

ผลวิจัยระบุว่า เศรษฐกิจนอกระบบจะขยายตัวและเพิ่มความสลับซับซ้อนมากขึ้นตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะทางด้านที่เกี่ยวกับงาน การเคลื่อนย้ายทุนที่อาจนำไปสู่การเอาัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศจนถึงอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่จะส่งผลกระทบต่อประเทศ

ผลของการวิจัยที่นำมาเสนอดังกล่าวข้างต้น เป็นการยืนยัน และยอมรับอย่างเปิดเผยจากนักวิชาการทหารระดับสูง ถึงปัญหาเรื้อรังของประเทศไทยที่มักจะพบว่าซ่อนเร้นอยู่ และไม่มีผู้ใดต้องการออกมาพูดเปิดเผยเรื่องดังกล่าว การนำเสนอผลจากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันนี้ นักวิชาการของไทยมีแนวความคิดที่เปิดกว้าง ยอมรับความจริง และกล้าที่จะนำเสนอสิ่งที่ตนเองค้นพบให้ออกมาประจักษ์สู่สายตาสาธารณชน

จากที่นำมาเสนอข้างต้นทั้งหมดนั้น ทุกคนผู้ให้แกคิด มีความเห็นสอดคล้องกัน และมีความเห็นหลากหลาย ซึ่งความเห็นเหล่านั้นช่วยในการขยายความทำให้มองเห็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ชัดเจนขึ้น ทุกคนทั้งนักวิชาการ นักการเมืองผู้บริหารประเทศ นักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียง ต่างมองว่า หลักศีลธรรมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการอยู่ร่วมกันของ สังคม และครอบครัว ไปถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศต่างๆทั่วโลกอีกด้วย การแก้ปัญหาต่างที่เกิดขึ้นนั้น มนุษย์ ต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของตนเอง ในเรื่องที่ว่า ที่แท้จริงแล้ว มนุษย์ทุกคน เป็นพี่น้องกัน การมุ่งไปที่ความมั่งคั่ง และทรัพย์สินเงินทองแต่อย่างเดียวนั้น เป็นการทำลายตนเองในที่สุด

ประสิทธิภาพ และระบบตลาดในมุมมองด้านจริยธรรม

ในสุดท้ายของมุมมองต่างๆที่นำมาเสนอในที่นี้ ขอปิดท้ายด้วยแนวคิดของ มหาตมา คานธี เมื่อกล่าวถึงประเทศอินเดียที่ประสบปัญหาในอดีต ใจความว่า

“อุดมการณ์ของข้าพเจ้านั้นอยู่ที่การแบ่งสรรปันส่วนให้เท่ากัน แต่สายตาที่ข้าพเจ้าจะมองเห็น ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะจะเป็นไปไม่ได้เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงพยายามทำงานเพื่อให้เกิดการแบ่งสรรปันส่วนที่ที่มีความเป็นธรรม ความรักกับความเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียวนั้น ไม่มีวันที่จะไปด้วยกันได้ ตามทฤษฎีแล้ว ที่ใดมีความรักอย่างแท้จริงแล้ว ที่นั้นย่อมไม่เป็นเจ้าของอย่างแท้จริง ร่างกายเป็นสมบัติชิ้นสุดท้ายของเรา ดังนั้นคนเราจะรักได้อย่างแท้จริงและไม่มีความเป็นเจ้าของเลย ถ้าหากเขาพร้อมที่จะสวมกอดความตายแล้วสละร่างกายของเขาเพื่อบริการเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ที่กล่าวมานี้มีความจริงเพียงภาคทฤษฎีเท่านั้น ในชีวิตภาคปฏิบัติ รักอย่างแท้จริงเป็นการยากมาก เพราะร่างกายเป็นสมบัติที่จะต้องอยู่กับเราตลอดไป คนเราจะเพียบพร้อมสมบูรณ์ทุกอย่าง

นั่นเป็นไปได้ แต่เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องเพียรพยายามเพื่อความสมบูรณ์ เพราะฉะนั้นตราบไต่ที่มีชีวิตอยู่ตราบนั้นเราจะต้องพยายามเพื่อความสมบูรณ์โดยไม่หยุดยั้ง ... ข้าพเจ้ากลัวว่าจะพูดว่าธรรมชาติสร้างทุกอย่างทุกอย่างมาให้อย่างเพียงพอแก่ความจำเป็นของเราที่มีอยู่วันต่อวัน หากเราแต่ละคนใช้สิ่งเหล่านั้นเฉพาะเท่าที่จำเป็นและไม่มากไปกว่านั้นแล้ว ข้าพเจ้าเชื่อว่าความขาดแคลนจะไม่เกิดขึ้น และในโลกนี้จะไม่มีคนอดอาหารตาย แต่ตราบไต่ที่เราายังมีความไม่เสมอภาคกันดังที่เป็นอยู่ ตราบนั้นเราต้องได้ชื่อว่าเป็นขโมย ... ข้าพเจ้าขอพูดว่าสิ่งใดที่ข้าพเจ้าไม่มีความจำเป็น สิ่งนั้นข้าพเจ้าจะไม่ขอมิ

ในประเทศอินเดียของเรานั้น เรามีประชากรประมาณ 3 ล้านคนที่มีอาหารรับประทานเพียงวันละมื้อเดียว อาหารนี้ประกอบด้วยโรตี 1 แผ่นและเกลือชนิดหนึ่ง ไม่มีน้ำมันเนย หรือน้ำมันพืชเลย ทั้งท่านและข้าพเจ้าไม่มีสิทธิในสิ่งใดที่เราได้อยู่เลย ตราบไต่ที่ชาวอินเดีย 3 ล้านคนนี้ไม่มีเครื่องปกปิดร่างกายและอาหารที่ดีกว่านี้ ทั้งท่านและข้าพเจ้าต้องปรับความต้องการของตนเองด้วยการอดออม ทั้งนี้เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่า ... คนร่ำรวยมีของเหลือกินเหลือใช้ซึ่งเขาไม่มีความจำเป็นต้องมีเลย และด้วยเหตุนี้ของเหล่านั้นจึงไม่ได้รับการดูแลและต้องสูญเสียบ้าง ในขณะที่เดียวกันกับที่ประชาชนจำนวนล้านๆ คนต้องอดอยากยากแค้นแสนสาหัส ถ้าทุกคนจะมีเฉพาะสิ่งที่เขาจำเป็นแล้วจะไม่มีผู้ใดต้องอดอยากขาดแคลน สังคมก็จะอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสะดวกสบาย อย่างไรก็ตามเท่าที่เป็นอยู่ในโลกปัจจุบัน คนมีก็ต้องประสบกับความยุ่งยากไม่น้อยไปกว่าคนจน คนจนอยากจะเป็นคนรวย คนที่รวยอยู่แล้วก็อยากจะรวยยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก คนรายน่าจะเป็นผู้เริ่มต้นสร้างความสันโดษให้เกิดขึ้นในโลกด้วยการลดความร่ำรวยของตนลงเสียบ้าง หากคนรวยจะมีทรัพย์สินสมบัติในขอบเขตที่พอประมาณแล้วไซ้ คนอดอยากก็จะได้รับการเลี้ยงดูให้ดีขึ้น และความสันโดษก็จะเกิดขึ้นแก่เขาเช่นเดียวกับที่ได้เกิดขึ้นแก่คนรวย ... ข้าพเจ้าต้องขอสารภาพว่า ข้าพเจ้ามิได้ขีดเส้นตายระหว่างเศรษฐกิจและจริยธรรม หรือแยกแยะสองสิ่งนี้ออกจากกันอย่างเข้มงวดกวดขัน เศรษฐกิจที่เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของเอกชน หรือประเทศชาตินั้น ข้าพเจ้าถือว่าเป็นเรื่องผิดศีลธรรม และด้วยเหตุนี้จึงเป็นบาป และด้วยเหตุผลเดียวกันนี้เอง ข้าพเจ้าจึงถือว่าเศรษฐกิจที่อนุญาตให้ประเทศใดประเทศหนึ่งทำการขูดรีดประเทศอื่นได้ เศรษฐกิจนั้นย่อมไม่ชอบด้วยหลักศีลธรรม

เป้าหมายของคนเรานั้น ควรอยู่ที่การสร้างความสุขให้แก่มนุษย์ ซึ่งหมายถึงการเติบโตอย่างสมบูรณ์ทั้งทางกายและใจ ข้าพเจ้าใช้คำว่า ศีลธรรมในนัยที่หมายถึงความเป็นผู้มีจิตใจสูง เราจะบรรลุเป้าประสงค์นี้ได้ด้วย การกระจายอำนาจออกไป ระบอบการรวมอำนาจไว้ จุดเดียวนั้น เข้ากันไม่ได้กับโครงสร้างสังคมแบบสันติวิธี

ข้าพเจ้าขอแสดงความเชื่อมั่นอย่างไม่มีเงื่อนไขว่า โรคระดมการผลิตสินค้าเพื่อแสวงหากำไรนั้นแหละเป็นต้นเหตุแห่งวิกฤตการณ์ในโลก เราสามมุดิกันชั่วคราวว่า เครื่องจักรกลสามารถ

สนองความต้องการของมนุษย์ได้ แต่เครื่องจักรกลก็ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ในทุกแห่งของโลก ซึ่งทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องส่งสินค้าเหล่านั้นไปจำหน่ายยังที่ๆมีความต้องการมาก อันนำไปสู่การแข่งขันกันแสวงหากำไร ครั้นแล้วการเอาเปรียบและการขูดรีดก็จะเกิดขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ได้กล่าวมานี้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดความต้องการและปริมาณสินค้า อีกทั้งการจัดจำหน่ายสินค้าเหล่านั้น โดยให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย หากกระทำได้เช่นนี้การเอาเปรียบและการปลอมแปลงสินค้าก็จะมี

ทุกวันนี้มีการระดมผลิตสินค้าแล้วแย่งกันหาตลาดเพื่อกำไร แต่ไม่คำนึงถึงความต้องการของฝ่ายซื้อ หากการระดมผลิตสินค้าเป็นคุณธรรมแล้วไซ้ร้ ก็น่าจะมีการผลิตกันไม่อัน แต่ข้อเท็จจริงได้พิสูจน์แล้วว่า การระดมผลิตสินค้าก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจและความวุ่นวายทางสังคมหลายอย่างหลายประการ หากทุกประเทศพากันระดมผลิตสินค้า ตลาดที่จะจำหน่ายสินค้าเหล่านั้นจะมีไม่พอ และแล้วการผลิตสินค้าก็จะชะงัก ก่อให้เกิดปัญหาว่างงาน ฯลฯ ซึ่งเป็นสภาพการณ์ของโลกในปัจจุบัน... อะไรคือมูลเหตุของความปั่นป่วนวุ่นวายในปัจจุบัน? ข้าเจ้าอยากจะพูดว่า มูลเหตุของความปั่นป่วนวุ่นวายในปัจจุบันเกิดจากการที่ประเทศใหญ่ขูดรีดประเทศเล็ก ประเทศที่เจริญแล้วขูดรีดประเทศที่เจริญน้อยกว่า และประเทศเล็กก็ขูดรีดประเทศเล็กด้วยตนเอง ... “¹⁸

คำถามหัวข้อที่ 4

1. ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังต่อไปนี้ หรือไม่อย่างไร จงวิจารณ์ “การมีค่านิยมที่ผิด เช่น การถือเอาความมั่งมี มั่งคั่งทางทรัพย์สิน ที่หามาได้ด้วยวิธีการโกงและฉ้อฉล ความสามารถในการหลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นความสามารถที่ได้รับการยกย่อง เป็นรากเง้าที่นำไปสู่ความเน่าเฟะของจริยธรรมธุรกิจในปัจจุบัน”
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ระบบเศรษฐกิจที่มีศูนย์กลางอยู่บนการแสวงหากำไรสูงสุด ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่บิดเบี้ยว จงวิจารณ์
3. ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังต่อไปนี้ หรือไม่อย่างไร จงวิจารณ์ “เศรษฐกิจที่อนุญาตให้ประเทศใดประเทศหนึ่ง ทำการขูดรีดประเทศอื่นได้นั้น เศรษฐกิจนั้นย่อมไม่ชอบด้วยศีลธรรม เป้าหมายของคนเรานั้น ควรอยู่ที่การสร้างความสุขให้แก่มนุษย์ ซึ่งหมายถึงการเติบโตอย่างสมบูรณ์ทั้งทางกายและใจ ศีลธรรม หมายถึงความเป็นผู้มีจิตใจสูง”

¹⁸ มหาตมา คานธี, โลกทั้งสองเป็นพี่น้องกัน, โดย ภรณา - เรืองอุไร ฤคาลาสัย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม่คำผาง, 2531) หน้า 233-235, 242, 244.

แหล่งวิทยาการอ้างอิง

ศ. น.พ. ประเวศ วะสี. พระพุทธศาสนากับจิตวิญญาณสังคมไทย ประเด็นวิจัยศาสนาและวัฒนธรรม

ธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

มหาฤษี มหesh โยคี. วิทยาศาสตร์อาตมันและศิลปะแห่งการดำรงชีวิต. Thailand:21st Century

Co.,Ltd. ม.ป.ท., 1996.

มหาตมา คานธี. โลกทั้งสองเป็นพี่น้องกัน. โดย กรุณา – เรื่องอุไร กุศลลาสัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม่คำผาง, 2531.

บทบรรณาธิการ. “คอร์ปชั่นยุคใหม่,” กรุงเทพธุรกิจ. ปีที่ 15 ฉบับที่ 5094

วันอังคารที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2545

ศิโยซากิ, โรเบิร์ต ที., เลซเตอร์, ชารอน แอล., โรงเรียนสอนธุรกิจ, แปลจาก Rich Dad's The

Business School, โดย พิบูลย์ ดิษฐอุดม .กรุงเทพฯ : บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น

จำกัดมหาชน, 2545

ประสาน ต่างใจ, สัมภาษณ์. 2 กรกฎาคม 2545.

ละเอียด ศิลาน้อย. สร้างชีวิตดีสังคมตามหลักคำสอนของขงจื้อ. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2535.

ธงชัย สันติวงษ์, “ คำสาบานกับบรรษัทภิบาล, “ กรุงเทพธุรกิจ, 19 สิงหาคม 2545

พระธรรมปิฎก. ธรรมานุญชีวิต. กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด. 2539.

สุวินัย ภรณวลัย, วิชั่น 2002 ปริทัศน์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เจได, 2544.

สมคิด จาตุศรีพิทักษ์. วิสัยทัศน์คนหลังสมคิด ว่าด้วยแนวคิดและกลยุทธ์บริษัทประเทศไทย .

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผู้จัดการ, 2544.

Hawkins,Richard. The Selfish Gene. Oxford University Press, 1989.

Maharishi Mahesh Yoki. Science of being and Art of Living. Harmondsworth, Middlesex,

England, Meridian Book, 1995.

Intra.chiangmai.ac.th/pr-cmu/cmu-ethics398.html.